

Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica

DECRET 1/2023, de 13 de gener, del Consell, pel qual es desenvolupa la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana. [2023/345]

Índex
Preàmbul
Capítol I. Disposicions generals
Article 1. Objecte
Article 2. Àmbit d'aplicació
Article 3. Memòria democràtica de les dones
Capítol II. Cens de víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició de la Comunitat Valenciana
Article 4. Creació, finalitat i contingut
Article 5. Cens de nadons i menors sotrets
Article 6. Òrgan responsable
Article 7. Caràcter del cens
Article 8. Dades inscriptables en el cens
Article 9. Metodologia del banc de dades per al cens
Article 10. Base territorial del cens
Article 11. Procés de comunicació de dades i sol·licitud d'inscripció en el cens
Article 12. Protecció de dades de caràcter personal
Article 13. Col·laboració amb altres administracions públiques
Capítol III. Disposicions generals sobre actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes
Article 14. Actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes
Article 15. Mitjans d'actuació
Article 16. Protocols d'actuació per a la recerca, localització, exhumació i identificació
Article 17. Finançament de les actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes
Article 18. Víctimes de la Vall de Cuelgamuros
Capítol IV. Mapes de localització
Article 19. Mapes de localització
Article 20. Actualització del Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana i publicitat de la informació
Article 21. Preservació de les fosses
Capítol V. Procediment per a la recerca, localització, exhumació i identificació de víctimes de la guerra i la dictadura franquista
Article 22. Iniciació del procediment per a la recerca, localització, exhumació i identificació
Article 23. Recerca de víctimes desaparegudes
Article 24. Registre de víctimes desaparegudes
Article 25. Localització, exhumació i identificació
Article 26. Pla valencià d'exhumacions de víctimes de la guerra i la dictadura franquista
Article 27. Autorització de les activitats de localització, exhumació i identificació
Article 28. Permisos d'accés als terrenys
Article 29. Troballa casual de restes
Article 30. Dipòsit i custòdia temporal de restes i objectes associats
Article 31. Trasllat i destinació de les restes
Article 32. Destinació, custòdia i conservació dels objectes associats
Capítol VI. Identificació i banc d'ADN
Article 33. Pla valencià d'identificació de víctimes de la guerra i la dictadura franquista
Article 34. Proves per a la identificació de restes
Article 35. Banc de dades d'ADN
Article 36. Procediment per a la realització de proves d'identificació genètica
Capítol VII. Actuacions per a la dignificació de les fosses
Article 37. Protocol de dignificació de fosses
Article 38. Actuacions de dignificació

Conselleria de Participación, Transparencia, Cooperación y Calidad Democrática

DECRETO 1/2023, de 13 de enero, del Consell, por el cual se desarrolla la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, de la Generalitat, de memoria democrática y para la convivencia de la Comunitat Valenciana. [2023/345]

Índice
Preámbulo
Capítulo I. Disposiciones generales
Artículo 1. Objeto
Artículo 2. Ámbito de aplicación
Artículo 3. Memoria democrática de las mujeres
Capítulo II. Censo de víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición de la Comunitat Valenciana
Artículo 4. Creación, finalidad y contenido
Artículo 5. Censo de recién nacidos y menores sustraídos
Artículo 6. Órgano responsable
Artículo 7. Carácter del censo
Artículo 8. Datos inscribibles en el censo
Artículo 9. Metodología del banco de datos para el censo
Artículo 10. Base territorial del censo
Artículo 11. Proceso de comunicación de datos y solicitud de inscripción en el censo
Artículo 12. Protección de datos de carácter personal
Artículo 13. Colaboración con otras administraciones públicas
Capítulo III. Disposiciones generales sobre actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas
Artículo 14. Actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas
Artículo 15. Medios de actuación
Artículo 16. Protocolos de actuación para la investigación, localización, exhumación e identificación
Artículo 17. Financiación de las actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas
Artículo 18. Víctimas del Valle de Cuelgamuros
Capítulo IV. Mapas de localización
Artículo 19. Mapas de localización
Artículo 20. Actualización del Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana y publicidad de la información
Artículo 21. Preservación de las fosas
Capítulo V. Procedimiento para la investigación, localización, exhumación e identificación de víctimas de la guerra y la dictadura franquista
Artículo 22. Iniciación del procedimiento de investigación, localización, exhumación e identificación
Artículo 23. Investigación sobre víctimas desaparecidas
Artículo 24. Registro de víctimas desaparecidas
Artículo 25. Localización, exhumación e Identificación
Artículo 26. Plan Valenciano de Exhumaciones de víctimas de la guerra y la dictadura franquista
Artículo 27. Autorización de las actividades de localización, exhumación e identificación
Artículo 28. Permisos de accesos a los terrenos
Artículo 29. Hallazgo casual de restos
Artículo 30. Depósito y custodia temporal de restos y objetos asociados
Artículo 31. Traslado y destino de los restos
Artículo 32. Destino, custodia y conservación de los objetos asociados
Capítulo VI. Identificación y Banco de ADN
Artículo 33. Plan Valenciano de Identificación de víctimas de la guerra y la dictadura franquista
Artículo 34. Pruebas para la identificación de restos
Artículo 35. Banco de datos de ADN
Artículo 36. Procedimiento para la realización de pruebas de identificación genética
Capítulo VII. Actuaciones para la dignificación de las fosas
Artículo 37. Protocolo de dignificación de fosas
Artículo 38. Actuaciones de dignificación

Article 39. Conservació, senyalització i accés als llocs en els quals es puguen localitzar restes de víctimes

Capítol VIII. Posada en coneixement a les Forces i Cossos de Seguretat, la Fiscalia i els òrgans judicials, de l'existència d'indicis de la comissió de delictes i atenció a les víctimes.

Article 40. Denúncia i personació davant els òrgans jurisdiccionals

Article 41. Oficines de víctimes

Capítol IX. Moviment memorialista

Article 42. Registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana i procediment d'inscripció

Capítol X. Documentació relativa a la memòria democràtica valenciana

Article 43. Dret d'accés als documents i arxius públics, privats i eclesiàstics

Article 44. Pla d'actuació de protecció i recuperació de documents de la memòria democràtica valenciana

Article 45. Fons Documental de Memòria Democràtica Valenciana

Capítol XI. Llocs i itineraris de la memòria democràtica valenciana

Article 46. Principis generals

Article 47. Llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

Article 48. Contingut del Catàleg dels llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

Article 49. Tipologia i categories de béns inscrits

Article 50. Xarxa d'espais de la memòria democràtica valenciana

Article 51. Activitats de difusió i divulgació

Capítol XII. Investigació, ensenyament i divulgació

Article 52. Seccions museístiques de la memòria democràtica valenciana

Article 53. Seccions en arxius i biblioteques de la memòria democràtica valenciana

Article 54. Ensenyament de la memòria democràtica valenciana

Capítol XIII. Elements contraris a la memòria democràtica

Article 55. Catàleg de Vestigis de la guerra i la dictadura franquista

Article 56. Procediment per a la retirada d'elements contraris a la memòria democràtica

Article 57. Destinació i custòdia de vestigis

Disposicions addicionals

Primera. Creació de la Comissió de la veritat, la justícia i la reparació de la Comunitat Valenciana

Segona. Incidència pressupostària

Tercera. Protecció de dades

Disposició derogatòria

Única. Normativa derogada

Disposicions finals

Primera. Habilitació normativa

Segona. Entrada en vigor.

PREÀMBUL

La Llei 14/2017, de 10 de novembre, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana, va suposar el primer pas, després de dècades d'inacció i abandó per tal de recuperar, protegir i conservar la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana. Recuperar un temps de la nostra història com a poble, farcit d'innombrables injustícies silenciades, de dolors amagats, d'històries individuals i familiars, que van teixir la nostra història col·lectiva.

D'aquesta manera es va articular una norma per a donar cobertura jurídica a les polítiques públiques en matèria de memòria, com una forma de reparació d'aquest deute històric, i també com una exigència de qualitat democràtica de la nostra societat de l'actualitat. Allò que significa també fer justícia i reparar, no deixant que l'olblit puga esborrar la contribució de tantes dones i homes en una lluita silenciada durant 40 anys de dictadura franquista, que va privar aquestes persones de la seua vida, els seus béns, o la seua llibertat, i moltes vegades també els dels seus familiars, això és, es tracta de reparar una vulneració dels drets humans que reclama justícia, articulant polítiques de memòria que con-

Artículo 39. Conservación, señalización y acceso a los lugares en los cuales se puedan localizar restos de víctimas

Capítulo VIII. Puesta en conocimiento a las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad, la Fiscalía y los órganos judiciales, de la existencia de indicios de la comisión de delitos y atención a las víctimas

Artículo 40. Denuncia y personación ante los órganos jurisdiccionales

Artículo 41. Oficinas de víctimas

Capítulo IX. Movimiento memorialista

Artículo 42. Registro de entidades memorialistas de la Comunitat Valenciana y procedimiento de inscripción

Capítulo X. Documentación relativa a la Memoria Democrática Valenciana

Artículo 43. Derecho de acceso a los documentos y archivos públicos, privados y eclesiásticos

Artículo 44. Plan de actuación de protección y recuperación de documentos de la memoria democrática valenciana

Artículo 45. Fondo Documental de Memoria Democrática Valenciana

Capítulo XI. Lugares e itinerarios de la memoria democrática valenciana

Artículo 46. Principios generales

Artículo 47. Lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana

Artículo 48. Contenido del Catálogo de los Lugares e Itinerarios de la Memoria Democrática de la Comunitat Valenciana

Artículo 49. Tipología y categorías de bienes inscritos

Artículo 50. Red de espacios de la memoria democrática valenciana

Artículo 51. Actividades de difusión y divulgación

Capítulo XII. Investigación, enseñanza y divulgación

Artículo 52. Secciones museísticas de la Memoria Democrática Valenciana

Artículo 53. Secciones en archivos y bibliotecas de la Memoria Democrática Valenciana

Artículo 54. Enseñanza de la Memoria Democrática Valenciana

Capítulo XIII. Elementos contrarios a la memoria democrática

Artículo 55. Catálogo de Vestigios de la guerra y la dictadura franquista

Artículo 56. Procedimiento para la retirada de elementos contrarios a la memoria democrática

Artículo 57. Destino y custodia de vestigios

Disposiciones adicionales

Primera. Creación de la Comisión de la verdad, la justicia y la reparación de la Comunitat Valenciana

Segunda. Incidencia presupuestaria

Tercera. Protección de datos

Disposición derogatoria

Única. Normativa derogada

Disposiciones finales

Primera. Habilitación Normativa

Segunda. Entrada en vigor

PREÁMBULO

La Ley 14/2017, de 10 de noviembre, de memoria democrática y para la convivencia de la Comunitat Valenciana supuso el primer paso, después de décadas de inacción y abandono, para recuperar, proteger y conservar la memoria democrática de la Comunitat Valenciana. Recuperar un tiempo de nuestra historia como pueblo, pleno de innumerables injusticias silenciadas, de dolores escondidos, de historias individuales y familiares, que tejieron nuestra historia colectiva.

De este modo se articuló una norma para dar cobertura jurídica a las políticas públicas en materia de memoria, como una forma de reparación de esta deuda histórica, y también como una exigencia de calidad democrática de nuestra sociedad actual. Esto significa hacer justicia y reparar, no dejando que el olvido pueda borrar la contribución de tantas mujeres y hombres en una lucha silenciada durante 40 años de dictadura franquista, la cual privó a estas personas de su vida, sus bienes, o su libertad, y muchas veces también la de sus familiares; esto es, se trata de reparar una vulneración de los derechos humanos que reclama justicia, articulando políticas de memoria que consoliden nuestra democracia,

solden la nostra democràcia, a més de reconéixer el llegat d'aquestes generacions que ens han transmés el respecte a la defensa dels valors democràtics que conformen el nostre ordre constitucional, donant una lliçó de compromís amb la democràcia i també per a les generacions futures.

La disposició final primera del mateix text legal determina que el Consell, com també les conselleries competents per raó de la matèria, han d'aprovar les disposicions necessàries per a desenvolupar i aplicar el que hi ha establert en aquesta llei; i en els articles 5.2 i 3; 6.2; 7.3; 12.3 i 30.3, es preveu de manera específica la regulació per via reglamentària de matèries com el cens de víctimes, els mapes de localització les activitats dirigides a la localització, l'exhumació i, si escau, la identificació de restes de víctimes desaparegudes durant la guerra i la dictadura; les condicions i els procediments per a garantir que les persones i les entitats afectades puguen recuperar les restes per a identificar-les i traslladar-les; el desenvolupament del banc de dades d'ADN; i, finalment el funcionament del registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana, així com el procediment d'inscripció.

Al costat d'això, es considera necessari que en altres àmbits de la llei es dicten les regles que en completen la regulació legal i que són necessàries per a la seua aplicació com a garantia dels drets a la veritat, la memòria, la justícia i la no repetició, com és el cas dels preceptes relatius a la dignificació de fosses, posada en coneixement dels òrgans judicials per l'existència d'indicis de delictes, el dret d'accés als documents sobre memòria democràtica, els llocs i itineraris de la memòria democràtica, la investigació, l'ensenyança i la divulgació de la memòria democràtica, així com el procediment per a la retirada dels elements contraris a la memòria democràtica.

A més, el text regula la col·laboració de l'Institut Valenciac de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, amb les entitats locals, a l'empara de l'art 57 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, per tal que l'exercici de les seues competències redunde en l'execució del que hi ha disposat en aquesta llei i en la consecució dels seus objectius i finalitats.

Des d'una perspectiva formal, el decret del Consell s'estructura en 57 articles, distribuïts en 13 capítols. El capítol I conté les disposicions generals en les quals es determina l'objecte i l'àmbit d'aplicació, fent un esment exprés al reconeixement de la memòria democràtica de les dones.

El capítol II regula el Cens de víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició de la Comunitat Valenciana, amb una referència especial al cens de nounats i menors sostenys i el capítol III preveu les disposicions generals sobre actuacions d'investigació, localització, exhumació i identificació de les víctimes de la guerra, la dictadura i la transició. El capítol IV es refereix a l'elaboració i actualització del Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana, i el capítol V recull les normes dels diferents procediments dirigits a la investigació, localització, exhumació, i identificació i contempla la creació d'un Registre de víctimes desaparegudes així com l'elaboració d'un Pla Valenciac d'Exhumacions. El capítol VI tracta de la identificació i el Banc de dades d'ADN, i el capítol VII de la dignificació de les fosses comunes mitjançant la seua senyalització com a Llocs i Itineraris de la Memòria Democràtica de la Comunitat Valenciana, i remetent en qualsevol cas al protocol de dignificació al qual es refereix l'article 37 de la llei.

El capítol VIII regula la posada en coneixement a les forces i cossos de seguretat, la Fiscalia i els òrgans judicials de l'existència d'indicis de la comissió de delictes i atenció a les víctimes amb la creació i regulació de les oficines de víctimes; el capítol IX desenvolupa els articles de la llei sobre el moviment memorialista; el capítol X aborda la documentació relativa a la memòria democràtica valenciana amb la regulació del dret d'accés als documents i arxius i la creació d'un Fons Documental de Memòria Democràtica Valenciana; el capítol XI regula els Llocs i Itineraris de la Memòria Democràtica Valenciana i el contingut del seu Catàleg així com la creació de la xarxa d'espais de la memòria democràtica valenciana. El capítol XII desenvolupa els preceptes de la llei sobre investigació, ensenyament i divulgació, promovent seccions museístiques i en arxius i biblioteques de la memòria democràtica valenciana així com l'impuls de la creació de xarxes de centres educatius i del professorat per a la difusió i desenvolupament de la memòria democrà-

ademàs de reconeixer el legado que nos han transmitido estas generaciones respecto de la defensa de los valores democráticos que asientan nuestro orden constitucional, dando una lección de compromiso con la democracia a las generaciones futuras.

La disposición final primera del mismo texto legal determina que el Consell, como también las consellerías competentes por razón de la materia, tienen que aprobar las disposiciones necesarias para desarrollar y aplicar lo establecido en esta ley, y en los artículos 5.2 y 3; 6.2; 7.3; 12.3 y 30.3, se prevé de manera específica la regulación por vía reglamentaria de materias como el censo de víctimas, los mapas de localización, las actividades dirigidas a la localización, la exhumación, y si procede, la identificación de restos de víctimas desaparecidas durante la guerra y la dictadura; las condiciones y los procedimientos para garantizar que las personas y las entidades afectadas puedan recuperar los restos para identificarlas y trasladarlas, el desarrollo del Banco de datos de ADN, y, finalmente, el funcionamiento del registro de entidades memorialistas de la Comunitat Valenciana, así como su procedimiento de inscripción.

A la vez, se entiende necesario que en otros ámbitos de la ley se dicten las reglas que completen la regulación legal y que son necesarias para su aplicación como garantía de los derechos a la verdad, la memoria, la justicia y la no repetición, como es el caso de los preceptos relativos a la dignificación de fosas, puesta en conocimiento de los órganos judiciales por la existencia de indicios de delitos, el derecho de acceso a los documentos sobre memoria democrática, los lugares e itinerarios de la memoria democrática, la investigación, enseñanza y divulgación de la memoria democrática, así como el procedimiento para la retirada de los elementos contrarios a la memoria democrática.

Además, el texto regula la colaboración del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques de la conselleria competente en materia de memoria democrática, con las entidades locales, al amparo del artículo 57 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, para que el ejercicio de sus competencias redunde en la ejecución de lo dispuesto en esta ley y en la consecución de sus objetivos y finalidades.

Desde una perspectiva formal, el decreto del Consell se estructura en 57 artículos, distribuidos en 13 capítulos. El capítulo I contiene las disposiciones generales en las cuales se determina el objeto y el ámbito de aplicación, haciendo una mención expresa al reconocimiento de la memoria democrática de las mujeres.

El capítulo II regula el Censo de víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición de la Comunitat Valenciana, con una referencia especial al censo de recién nacidos y menores sustraídos y el capítulo III prevé las disposiciones generales sobre actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas de la guerra, la dictadura y la transición. El capítulo IV se refiere a la elaboración y actualización del Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana, y el capítulo V recoge las normas de los diferentes procedimientos dirigidos a la investigación, localización, exhumación, e identificación y contempla la creación de un Registro de víctimas desaparecidas así como la elaboración de un Plan Valenciano de Exhumaciones. El capítulo VI trata de la identificación y el Banco de datos de ADN, y el capítulo VII, de la dignificación de las fosas comunes mediante su señalización como Lugares e Itinerarios de la Memoria Democrática de la Comunitat Valenciana, remitiendo en cualquier caso al protocolo de dignificación al que se refiere el artículo 37 de la ley.

El capítulo VIII regula la puesta en conocimiento a las fuerzas y cuerpos de seguridad, la Fiscalía y los órganos judiciales de la existencia de indicios de la comisión de delitos y atención a las víctimas con la creación y regulación de las oficinas de víctimas; el capítulo IX desarrolla los artículos de la ley sobre el movimiento memorialista; el capítulo X aborda la documentación relativa a la memoria democrática Valenciana con la regulación del derecho de acceso a los documentos y archivos y la creación de un Fondo Documental de Memoria Democrática Valenciana; el capítulo XI regula los Lugares e Itinerarios de la Memoria Democrática de la Comunitat Valenciana y el contenido de su Catálogo así como la creación de la red de espacios de la memoria democrática valenciana. El capítulo XII desarrolla los preceptos de la ley sobre investigación, enseñanza y divulgación, promoviendo secciones museísticas y en archivos y bibliotecas de la memoria democrática valenciana así como el impulso de la creación de redes de centros de

tica valenciana als centres educatius. Finalment, el capítol XIII regula els elements contraris a la memòria democràtica, defineix l'abast del Catàleg de vestigis de la guerra i el franquisme i preveu el procediment per a la retirada voluntària dels elements contraris a la memòria democràtica per part dels ajuntaments i, en el cas de no retirada, la iniciació d'un procediment d'ofici per la Generalitat, per a la seu retirada, així com el destí i custòdia dels vestigis retirats.

Quant a l'adecuació d'aquest decret als principis de bona regulació previstos en l'article 129.1 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, la iniciativa és necessària per a comptar amb un marc normatiu que complete el previst en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana. A més, amb l'adopció del decret es respecten els principis de proporcionalitat i seguretat jurídica, ja que el rang de la disposició és el que millor s'ajusta a la finalitat perseguida i al seu àmbit d'aplicació material i territorial, i la seua aprovació i publicació permetran a tots els poders públics i a tota la ciutadania conéixer el seu abast i el context en el qual s'adopça, per la qual cosa també es respecta el principi de transparència. Finalment, des del punt de vista de la seua eficàcia i eficiència, s'ha previst diferents procediments administratius que garantisquen l'accés de les víctimes, els seus familiars i de la ciutadania en general als diferents àmbits materials objecte del decret, així com diferents vies de col·laboració i cooperació interadministratives necessàries a fi que el decret es convertís en l'instrument òptim per a procurar la consecució dels fins previstos en la citada Llei 14/2017, de 10 de novembre.

Durant la tramitació d'aquest decret s'ha aprovat la Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de memòria democràtica (BOE 252, 20.10.2022), el contingut i la regulació del qual ha sigut tingut en compte en l'elaboració d'aquesta norma.

Per tot això, d'acord amb l'article 28.c de la Llei 5/1983, de 30 de setembre, del Consell, a proposta de la consellera de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica, conforme amb el dictamen del Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana, i amb la deliberació prèvia del Consell en la reunió del dia 13 de gener de 2023:

DECRETE

CAPÍTOL I *Disposicions generals*

Article 1. Objecte

Aquest decret té per objecte el desenvolupament normatiu de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana, d'ara endavant Llei 14/2017, de 10 de novembre, sobre la creació i la regulació d'un cens de víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició, en el període comprès entre el 18 de juliol de 1936 i el 29 de desembre de 1978, i altres mesures per a garantir els drets de les víctimes a la veritat, la memòria i la justícia, i satisfer el dret de la societat a conéixer la veritat dels fets esdevinguts durant la guerra, la dictadura franquista i la transició, tot establint les regles necessàries per a la seua aplicació.

Així mateix, és objecte d'aquest decret el desenvolupament de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, quant a les mesures a adoptar en matèria de memòria democràtica, entesa aquesta com la salvaguarda, el coneixement i la difusió de la història de la lluita dels valencians i valencianes pels seus drets i llibertats democràtiques, en el període que abasta des de la proclamació de la Segona República Espanyola el 14 d'abril de 1931, fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana el 10 de juliol de 1982.

Article 2. Àmbit d'aplicació

Les administracions públiques, en l'exercici de les seues competències, aplicaran en el territori de la Comunitat Valenciana les disposicions contingudes en aquest decret del Consell.

educación y del profesorado para la difusión y desarrollo de la memoria democrática valenciana en los centros educativos. Finalmente, el capítulo XIII, regula los elementos contrarios a la memoria democrática, define el alcance del Catálogo de Vestigios de la guerra y el franquismo y prevé el procedimiento para la retirada voluntaria de los elementos contrarios a la memoria democrática por parte de los Ayuntamientos y en el caso de no retirada, la iniciación de un procedimiento de oficio por la Generalitat para su retirada, así como el destino y custodia de los vestigios retirados.

En cuanto a la adecuación de este decreto a los principios de buena regulación previstos en el artículo 129.1 de la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del procedimiento administrativo común de las administraciones públicas, la iniciativa es necesaria para contar con un marco normativo que complete el previsto en la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, de memoria democrática y para la convivencia de la Comunitat Valenciana. Además, con la adopción del decreto se respetan los principios de proporcionalidad y seguridad jurídica, ya que el rango de la disposición es el que mejor se ajusta a la finalidad perseguida y a su ámbito de aplicación material y territorial, y su aprobación y publicación permitirán a todos los poderes públicos y a toda la ciudadanía conocer su alcance y el contexto en el que se adopta, por lo que también se respeta el principio de transparencia. Finalmente, desde el punto de vista de su eficacia y eficiencia, se ha previsto diferentes procedimientos administrativos que garanticen el acceso de las víctimas, sus familiares y de la ciudadanía en general a los diferentes ámbitos materiales objeto del decreto así como diferentes vías de colaboración y cooperación interadministrativas necesarias a fin de que el decreto se convierta en el instrumento óptimo para procurar la consecución de los fines previstos en la citada Ley 14/2017, de 10 de noviembre.

Durante la tramitación de este decreto se ha aprobado la Ley 20/2022, de 19 de octubre, de memoria democrática (BOE 252, 20.10.2022), cuyo contenido y regulación ha sido tenido en cuenta en la elaboración de esta norma.

Por todo esto, de acuerdo con el artículo 28 c) de la ley 5/1983, de 30 de septiembre, del Consell, a propuesta de la consellera de Participación, Transparencia, Cooperación y Calidad Democrática, conforme con el dictamen del Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana y con la deliberación previa del Consell en la reunión del día 13 de enero de 2023

DECRETO

CAPÍTULO I *Disposiciones generales*

Artículo 1. Objeto

Este decreto tiene por objeto el desarrollo normativo de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, de la Generalitat, de memoria democrática y para la convivencia de la Comunitat Valenciana, en adelante Ley 14/2017, de 10 de noviembre, sobre la creación y la regulación de un censo de víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición, en el periodo comprendido entre el 18 de julio de 1936 y el 29 de diciembre de 1978 y otras medidas que garanticen los derechos de las víctimas a la verdad, memoria y la justicia, así como para satisfacer el derecho de la sociedad a conocer la verdad de los hechos acontecidos durante la guerra y la dictadura franquista y la transición, estableciendo las reglas necesarias para su aplicación.

Asimismo, es objeto de este decreto el desarrollo de Ley 14/2017, de 10 de noviembre, en cuanto a las medidas a adoptar en materia de memoria democrática entendida esta como la salvaguarda, el conocimiento y la difusión de la historia de la lucha de los valencianos y valencianas por sus derechos y libertades democráticas, en el periodo que abarca desde la proclamación de la Segunda República Espanyola el 14 de abril de 1931, hasta la entrada en vigor del Estatuto de autonomía de la Comunitat Valenciana el 10 de julio de 1982.

Artículo 2. Ámbito de aplicación

Las administraciones públicas, en el ejercicio de sus competencias, aplicarán en el territorio de la Comunitat Valenciana las disposiciones contenidas en este decreto del Consell.

A l'efecte, la Generalitat actuarà de manera coordinada amb els ajuntaments i les diputacions provincials, així com amb l'administració general de l'Estat i les administracions d'altres comunitats autònomes, d'acord amb els principis de cooperació, col·laboració i coordinació.

Article 3. Memòria democràtica de les dones

La Generalitat adoptarà les mesures necessàries per a reparar les formes especials de repressió o violència de qualsevol tipus patida per les dones a conseqüència de la seua activitat pública, política o intel·lectual, durant la guerra i la dictadura fins a la promulgació de la Constitució de 1978, o com a mares, companyes o filles de personnes represaliades o assassinades, i les que van patir privació de llibertat o altres penes a conseqüència dels delictes d'adulteri i interrupció voluntària de l'embaràs.

Igualment la Generalitat adoptarà les mesures i accions necessàries per a la difusió i coneixement de les limitacions i discriminacions educatives, econòmiques, socials i culturals que les dones van suportar específicament durant la guerra i la dictadura, a fi de la seua reparació i el reconeixement d'aquelles que les van sofrir.

CAPÍTOL II

Cens de víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició de la Comunitat Valenciana

Article 4. Creació, finalitat i contingut

1. Es crea el cens de víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició com a registre oficial de les persones que tinguin la condició de víctima, d'acord amb allò que estableixen els articles 3 i 4 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre.

2. En aquest cens s'incorporaran, així mateix, els valencians i valencianes d'origen que van morir fora del territori de l'actual Comunitat Valenciana en defensa de la llibertat, la justícia social i la democràcia, per haver sigut víctimes de la repressió en camps de concentració o en qualsevol altra circumstància vinculada a l'exili i al desplaçament forçat.

3. En el cens de víctimes es farà constar els fets de violència o repressió que van patir les víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició, en el període comprés entre el 18 de juliol de 1936 i el 29 de desembre de 1978, en la lluita pels drets i llibertats, com a reconeixement i reparació de la seua dignitat i la de les seues famílies, així com per a fer efectius els drets d'aquestes i de la societat en general a coneixre les circumstàncies en què durant la guerra, la dictadura franquista i la transició, es van produir desaparicions de persones i es van cometre vulneracions dels drets humans.

4. La informació del cens permetrà l'obtenció de les dades necessàries per a restablir els lligams familiars, per tal de poder facilitar l'accés a les mesures de reconeixement i reparació previstes en la llei, i la identificació de les restes exhumades.

Article 5. Cens de nadons i menors sostrets

1. Dependent del cens de víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició, es confeccionarà un cens de nadons i menors sostrets o donats en adopció sense autorització dels progenitors, ocorreguda durant la guerra, la dictadura franquista i la transició, en el període comprés entre el 18 de juliol de 1936 i el 29 de desembre de 1978.

2. Aquest cens incorporarà la informació relativa a aquestes persones i a les seues mares, detingudes, empresonades o represaliades durant la guerra, la dictadura franquista i la transició, en centres de detenció o penitenciaries existents en el territori de la Comunitat Valenciana, amb atenció especial a les que en aquests moments estaven embarassades o tenien menors a càrrec seu, o que van donar a llum en hospitals, clíniques, o qualsevol centre públic o privat. Així com la informació relativa al pare, germans i germanes o altres familiars.

3. Per a la formació del cens, l'Institut Valenciano de Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, sol·licitarà la col·laboració de totes les institucions, públiques o privades, que custodien arxius, expedientes o historials mèdics sobre naixements

A tal efecto, la Generalitat actuará de manera coordinada con los ayuntamientos y las diputaciones provinciales, así como con la Administración General del Estado y las administraciones de otras comunidades autónomas, de acuerdo con los principios de cooperación, colaboración y coordinación.

Artículo 3. Memoria democrática de las mujeres

La Generalitat adoptará las medidas necesarias para reparar las formas especiales de represión o violencia de cualquier tipo sufrida por las mujeres a consecuencia de su actividad pública, política o intelectual, durante la guerra y la dictadura hasta la promulgación de la Constitución de 1978, o como madres, compañeras o hijas de personas represaliadas o asesinadas, y las que sufrieron privación de libertad u otras penas a consecuencia de los delitos de adulterio e interrupción voluntaria del embarazo.

Igualmente, la Generalitat adoptará las medidas y acciones necesarias para la difusión y conocimiento de las limitaciones y discriminaciones educativas, económicas, sociales y culturales que las mujeres soportaron específicamente durante la guerra y la dictadura, a fin de su reparación y el reconocimiento de aquellas que las sufrieron.

CAPÍTULO II

Censo de víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición de la Comunitat Valenciana

Artículo 4. Creación, finalidad y contenido

1. Se crea el censo de víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición como registro oficial de las personas que tengan la condición de víctima, de acuerdo con los artículos 3 y 4 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre.

2. En este censo se incorporarán, así mismo, los valencianos y valencianas de origen que murieron fuera del territorio de la actual Comunitat Valenciana en defensa de la libertad, la justicia social y la democracia, por haber sido víctimas de la represión en campos de concentración o en cualquier otra circunstancia vinculada al exilio y al desplazamiento forzado.

3. En el censo de víctimas se hará constar los hechos de violencia o represión que sufrieron las víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición, en el periodo comprendido entre el 18 de julio de 1936 y el 29 de diciembre de 1978, en la lucha por los derechos y libertades, como reconocimiento y reparación de su dignidad y la de sus familias así como para hacer efectivos los derechos de las mismas y de la sociedad en general a conocer las circunstancias en las que durante la guerra, la dictadura franquista y la transición, se produjeron las desapariciones de personas y se cometieron vulneraciones de los derechos humanos.

4. La información del censo permitirá la obtención de los datos necesarios para restablecer los vínculos familiares, a fin de poder acceder a las medidas de reconocimiento y reparación previstas en la ley, y a la identificación de los restos exhumados.

Artículo 5. Censo de recién nacidos y menores sustraídos

1. Dependiente del censo de víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición, se confeccionará un censo de recién nacidos y menores sustraídos y donados en adopción sin autorización de los progenitores, durante la guerra, la dictadura franquista y la transición, en el periodo comprendido entre el 18 de julio de 1936 y el 29 de diciembre de 1978.

2. Este censo incorporará la información relativa a estas personas y a sus madres, detenidas, encarceladas o represaliadas durante la guerra, la dictadura franquista y la transición, en centros de detención o penitenciarias existentes en el territorio de la Comunitat Valenciana, con atención especial a las que en esos momentos estaban embarazadas o tenían menores a su cargo, o que dieron a luz en hospitales, clínicas, o cualquier centro público o privado. Así como la información relativa al padre, hermanos y hermanas u otros familiares.

3. Para la formación del censo, el Instituto Valenciano de Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, solicitará la colaboración de todas las instituciones, públicas o privadas, que custodian archivos, expedientes o históricos médicos sobre

esdevinguts a la Comunitat Valenciana en el període i respecte a les dones adés assenyalades, i als llibres d'adopcions i d'expedients a la protecció de menors.

4. La informació d'aquest cens permetrà l'obtenció de les dades necessàries per a restablir els lligams familiars per al retrobament de les persones afectades, i per tal de poder facilitar l'accés a les mesures de reconeixement i reparació previstes en la llei, així com la investigació i el coneixement de la veritat sobre aquests delictes. Amb aquesta finalitat s'adoptaran mesures per a coordinar el cens de nadons i menors sostrets amb els altres cens de les comunitats autònombes i de l'Estat.

Article 6. Òrgan responsable

L'òrgan responsable del cens de víctimes al qual es refereixen els preceptes anteriors serà l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

Article 7. Caràcter del cens

1. El cens tindrà caràcter públic, d'acord amb la normativa en matèria de protecció de dades de caràcter personal.

2. Això no obstant, la informació incorporada al cens tindrà caràcter reservat:

a) Per decisió de la mateixa víctima.

b) En cas de defunció o desaparició d'aquesta, per petició de descendents directes fins al tercer grau, i amb ponderació prèvia dels interessos dignes de tutela.

c) En el cas de nadons i menors sostrets, la informació compresa en el cens no tindrà caràcter públic, per tal de salvaguardar les dades personals que continga.

No obstant el caràcter reservat d'aquesta informació, es proporcionarà a les persones interessades còpia dels documents que les afecten. Es faran públiques les dades estadístiques que deriven del cens.

3. El cens tindrà un format electrònic, de manera que la tramitació, la gestió i la consulta de la informació continguda en aquest, així com les comunicacions entre l'òrgan responsable i les persones interessades, s'efectuen de forma preferent per mitjans electrònics, d'acord amb la normativa reguladora en matèria d'administració electrònica i procediment administratiu.

Article 8. Dades inscriptibles en el cens

1. En el cens de víctimes s'incorporaran dades relatives a les víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició, així com dades relatives a les persones que van patir casos de sostracció i/o entrega irregular a altres persones de nadons o menors.

2. Respecte a les dades relatives a les víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició, s'incorporarà el nom i cognom de la víctima, sexe, i municipi, comarca o província on va patir la repressió. A més, s'incorporaran totes les dades de caràcter biogràfic i polític, així com les relacionades amb la repressió, detenció i condemna patida, incloses les causades per creences ideològiques o religioses, orientació sexual, expressió de gènere, situació familiar, diversitat funcional, origen ètnic o identitat nacional.

a) Dins del grup de dades biogràfiques, s'inclouran les dades següents:

– Nom

– Sexe

– Data de naixement

– Lloc de naixement (segons corresponga: municipi, comarca, país)

– Lloc de residència (segons corresponga: municipi, comarca, país)

– Professió

– Alfabetització

– Edat

– Estat civil

– Nom i cognoms dels progenitors

En cas de ser militar:

– Període de mobilització

– Si era voluntari

– Unitat militar

nacimientos acontecidos en la Comunitat Valenciana en el periodo y respecto a las mujeres señaladas anteriormente, así como en los libros de adopciones y en los expedientes de protección de menores.

4. La información de este Censo permitirá la obtención de los datos necesarios para restablecer los vínculos familiares para el reencuentro de las personas afectadas, a fin de poder acceder a las medidas de reconocimiento y reparación previstas en la ley y así como la investigación y el conocimiento de la verdad sobre estos delitos. Con esta finalidad se adoptarán medidas para coordinar el censo de recién nacidos y menores sustraídos con los otros censos de las comunidades autónomas y del Estado.

Artículo 6. Órgano responsable

El órgano responsable del censo de víctimas al que se refieren los preceptos anteriores será el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática.

Artículo 7. Carácter del censo

1. El Censo de víctimas tendrá carácter público, de acuerdo con la normativa en materia de protección de datos de carácter personal.

2. No obstante, la información incorporada al censo tendrá carácter reservado:

a) Por decisión de la misma víctima.

b) En caso de defunción o desaparición de esta, por petición de los descendientes directos hasta el tercer grado, y previa ponderación de los intereses dignos de tutela.

c) En el caso de los recién nacidos y menores sustraídos, la información comprendida en el censo no tendrá carácter público, para salvaguardar los datos personales que contenga.

No obstante, el carácter reservado de esta información se proporcionará a las personas interesadas copia de los documentos que les afecten. Serán públicos los datos estadísticos que derivan del censo.

3. El censo tendrá un formato electrónico, de forma que la tramitación, la gestión y la consulta de la información contenida en el mismo, así como las comunicaciones entre el órgano responsable y las personas interesadas, se efectuarán de forma preferente por medios electrónicos, de acuerdo con la normativa reguladora en materia de administración electrónica y procedimiento administrativo.

Artículo 8. Datos inscribibles en el censo

1. En el censo de víctimas se incorporarán datos relativos a las víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición, así como datos relativos a las personas que sufrieron casos de sustracción y/o entrega irregular a otras personas de recién nacidos o menores.

2. Respecto a los datos relativos a las víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición, se incorporará el nombre y apellido de la víctima, sexo, y municipio, comarca o provincia donde sufrió la represión. Además, se incorporarán todos los datos de carácter biográfico y político, así como los relacionados con la represión, detención y condena sufrida, incluidos los causados por creencias ideológicas o religiosas, orientación sexual, expresión de género, situación familiar, diversidad funcional, origen étnico o identidad nacional.

a) Dentro del grupo de datos biográficos se incluirán los siguientes:

– Nombre

– Sexo

– Fecha de nacimiento

– Lugar de nacimiento (según corresponda: municipio, comarca, país)

– Lugar de residencia (según corresponda: municipio, comarca, país)

– Profesión

– Alfabetización

– Edad

– Estado civil

– Nombre y apellidos de los progenitores

En caso de ser militar:

– Periodo de movilización

– Si era voluntario

– Unidad militar

En el cas de persones desaparegudes:

- Data de desaparició
- Període de desaparició
- Lloc de desaparició

En el cas de persones assassinades:

- Data de l'assassinat
- Lloc d'assassinat
- Si ha sigut localitzat
- Lloc de localització

b) Dins de les dades polítiques de la víctima s'inclouran, en el cas de ser conegudes, dades relatives a:

- Militància política i sindical
- Si va exercir cap càrrec en alguna organització, sindicat, partit polític o institució.

c) Així mateix, en cas de ser conegudes, s'hi hauran d'incloure les dades següents:

– Motiu i circumstàncies respecte de la repressió patida; de l'assassinat, defunció o desaparició de cada persona, fent especial esment en el cas de les dones si els motius van ser per la defensa dels seus drets i dels drets socials, o per la seua filiació com a familiar de persona represaliada.

– En relació a la detenció: data i lloc.

– En relació amb el procediment judicial i la sentència condemnatoria: data, lloc i causa de la condemna, número d'expedient / procediment.

– En relació al compliment de la pena privativa de llibertat: nom de les presons i/o penals on va patir la condemna, temps que va estar a la presó en compliment de la condemna imposta, data en què es va posar en llibertat la víctima, si la condemna va ser objecte de commutació o indult, i si es va imposar a la víctima una pena de desterrament o confinament.

Si la víctima va morir durant el temps de compliment de la condemna, s'inclouran, en cas de ser conegudes, les dades següents:

– La causa de la mort, indicant si la víctima va ser executada o va morir a causa d'una malaltia o altres circumstàncies en la presó.

– Data i lloc de la mort (presó, centre de detenció o altres) així com lloc on la víctima va ser soterrada.

d) Respecte a les dates, s'inclouran sempre, siguen fefaents o aproximades.

3. En relació amb les víctimes de camps de concentració s'inclouran les dades següents:

- Camp de concentració
- Data de la deportació
- Si la víctima va tindre o no la condició de supervivent del camp
- Data de la mort al camp o data de l'alliberació en el cas que tingueren la condició de supervivent
- Motiu i circumstàncies de la deportació

4. Respecte als nadons i menors sostrets, s'inclouran les dades següents:

- Nom de la persona sostreta
- Nom de la mare biològica
- Nom del pare, de les germanes i germans biològics i altres familiars

- Hospital o institució de naixement
- Lloc i data de naixement
- Circumstàncies del robatori

5. El cens inclourà una classificació de la víctima que atendrà també els col·lectius de reconeixement específic i situacions de repressió recollides en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, durant la guerra, la dictadura franquista i l'etapa de la transició, fins a l'entrada en vigor de la Constitució Espanyola de 1978.

Aquesta classificació recollirà, almenys, la relació següent per formes de repressió, sense ser en cada cas excluent:

- Desaparició
- Assassinat: afusellat / executat per sentència / execució extrajudicial
- Empresonament
- Treballs forçats
- Deportació
- Persecució / Depuració
- Altres condemnes dictades pels tribunals il·legítims després del golpe militar de juliol de 1936

En el caso de personas desaparecidas:

- Fecha de desaparición
- Periodo de desaparición
- Lugar de desaparición

En el caso de personas asesinadas:

- Fecha del asesinato
- Lugar de asesinato
- Si ha sido localizado
- Lugar de localización

b) Dentro de los datos políticos de la víctima se incluirá, en el caso de ser conocidas, datos relativos a:

- Militancia política y sindical
- Si ejerció algún cargo en alguna organización, sindicato, partido político o institución.

c) Así mismo, en caso de ser conocidos, se deberán incluir los siguientes datos:

– Motivo y circunstancias respecto de la represión sufrida; del asesinato, defunción o desaparición de cada persona, haciendo especial mención en el caso de las mujeres si los motivos fueron por la defensa de sus derechos y de los derechos sociales, o por su filiación como familiar de persona represaliada.

– En relación con la detención: fecha y lugar.

– En relación con el procedimiento judicial y la sentencia condenatoria: fecha, lugar, causa de la condena, número del expediente / procedimiento.

– En relación con el cumplimiento de la pena privativa de libertad: nombre de las prisiones y/o penales donde sufrió la condena, tiempo que estuvo en la prisión en cumplimiento de la condena impuesta, fecha en que se puso en libertad a la víctima, si la condena fue objeto de commutación o indulto, y si se impuso a la víctima una pena de destierro o confinamiento

Si la víctima murió durante el tiempo de cumplimiento de la condena, se incluirán, en caso de ser conocidos, los siguientes datos:

– La causa de la muerte, indicando si la víctima fue ejecutada o murió a causa de una enfermedad u otras circunstancias en la prisión.

– Fecha y lugar de la muerte (prisión, centro de detención u otros) así como lugar donde la víctima fue enterrada.

d) Respecto a las fechas, se incluirán siempre, sea fechante o aproximada.

3. En relación con las víctimas de campos de concentración se incluirán los siguientes datos:

- Campo de concentración
- Fecha de la deportación
- Si la víctima tuvo o no la condición de superviviente del campo
- Fecha de la muerte en el campo o fecha de la liberación en el supuesto de que tuviera la condición de superviviente

– Motivo y circunstancias de la deportación

4. Respecto a los recién nacidos y menores sustraídos, se incluirán los siguientes datos:

- Nombre de la persona sustraída.
- Nombre de la madre biológica.
- Nombre del padre, de las hermanas y hermanos biológicos y otros familiares.

– Hospital o institución de nacimiento.

– Lugar y fecha de nacimiento.

– Circunstancias del robo.

5. El censo incluirá una clasificación de la víctima que atenderá también a los colectivos de reconocimiento específico y situaciones de represión recogidas en la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, durante la guerra, la dictadura franquista y la etapa de la transición hasta la entrada en vigor de la Constitución Española de 1978.

Esta clasificación recogerá, al menos, la siguiente relación por formas de represión, sin ser en cada caso excluyente:

- Desaparición
- Asesinato: fusilado/ejecutado por sentencia/ejecución extrajudicial
- Encarcelamiento
- Trabajos forzados
- Deportación
- Persecución /Depuración
- Otras condenas dictadas por los tribunales ilegítimos tras el golpe militar de julio de 1936

- Confinament
- Tortures
- Violència sexual
- Escarní públic
- Exili
- Confiscació de béns o propietats
- Altres causes de repressió mort en la presó / centre de detenció/ altres

6. Les dades d'aquelles víctimes que consten en el cens com desaparegudes es comunicaran d'ofici al Registre de víctimes desaparegudes previst a l'article 24 d'aquest decret del Consell.

7. Es faran constar, així mateix, de les persones o entitats que han sol·licitat inscripció en el cens, les dades següents:

- Nom i cognom de la persona sol·licitant o de la representant de l'entitat.

– DNI

- Relació amb la persona afectada o amb el o la familiar en nom de qui s'efectua la sol·licitud.

Article 9. Metodologia del banc de dades per al cens

1. El sistema per a la gestió de tota la informació relacionada amb el cens de víctimes es basarà en la integració i interrelació amb totes les bases documentals vinculades a la legislació sobre memòria democràtica, així com als mapes de fosses o els fons documentals, generant un espai digital sota els criteris de seguretat, organització i accessibilitat.

2. La recopilació de les dades es realitzarà a través d'un sistema integral dins del qual es podran realitzar qualsevol encreuament de dades, cerques simultànies i totes aquelles funcions que requerisca el treball amb la informació, a través d'un protocol consensuat i uniformitzat, seguint un model únic de recollida i catalogació.

3. Aquest model unificat d'informació no anirà en contra de l'especificitat en el tractament de cada tipologia de víctima, perquè en cada cas ha de tractar-se la informació de manera concreta i adequada a la seua tipologia.

Article 10. Base territorial del cens

1. El cens de víctimes s'organitza d'acord amb un criteri territorial, de manera que puga tindre una estructura sistematizada de dades territorialitzades, tant en l'àmbit municipal, com en el comarcal i provincial. En aquest sentit, l'estructura del cens incorporarà les demarcacions territorials incloses en l'annex de la Llei 21/2018, de 16 d'octubre, de mancomunitats de la Comunitat Valenciana.

2. Es procurarà estableir una interconnexió entre la ubicació geogràfica de les persones desaparegudes, donada per la seu residència al moment de la desaparició, o del lloc on va patir la repressió, i el Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana que puga permetre la localització i identificació d'aquestes persones.

Article 11. Procés de comunicació de dades i sol·licitud d'inscripció en el cens

1. La informació s'incorporarà:

a) D'ofici per part de l'Institut Valencià de Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o bé, si fa el cas, de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

b) A instància de les entitats locals en l'exercici de les seues competències, de familiars de les víctimes, d'entitats memorialistes o associacions de víctimes i associacions de nadons o menors sostrets.

2. Les sol·licituds han d'anar acompañades de les proves documentals o de la relació d'indicis que les justifiquen i s'efectuarà de manera preferent per mitjà dels formularis, que es trobaran en la seu electrònica del cens, i es remetrà de forma telemàtica a l'Institut Valencià de Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si fa el cas, a la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

En el cas que la incorporació de la informació es demane per la mateixa víctima, el consentiment per a fer pública la informació es prestarà de manera individualitzada i de forma expressa.

3. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si fa el cas, la conselleria competent en

- Confinamiento
- Torturas
- Violencia sexual
- Escarnio público
- Exilio
- Confiscación de bienes o propiedades
- Otras causas de represión: muerte en la prisión / centro de detención / otras

6. Los datos de aquellas víctimas que constan en el censo como desaparecidas se comunicarán de oficio al Registro de víctimas desaparecidas previsto en el artículo 24 de este decreto del Consell.

7. Se harán constar, asimismo, de las personas o entidades que han solicitado la inscripción en el censo los datos siguientes:

- Nombre y apellido de la persona solicitante o de la representante de la entidad.

– DNI

- Relación con la persona afectada o con la persona familiar en nombre de quien se efectúa la solicitud

Artículo 9. Metodología del banco de datos para el censo

1. El sistema para la gestión de toda la información relacionada con el censo de víctimas se basará en la integración e interrelación de todas las bases documentales vinculadas a la legislación sobre memoria democrática, así como con los mapas de fosas o los fondos documentales, generando un espacio digital bajo los criterios de seguridad, organización y accesibilidad.

2. La recopilación de los datos se realizará a través de un sistema integral dentro del cual se podrán realizar cualquier cruce de datos, búsquedas simultáneas y todas aquellas funciones que requiera el trabajo con la información, a través de un protocolo consensuado y uniformado, siguiendo un modelo único de recogida y catalogación.

3. Este modelo unificado de información no irá en contra de la especificidad en el tratamiento de cada tipología de víctima, porque en cada caso tiene que tratarse la información de manera concreta y adecuada en su tipología.

Artículo 10. Base territorial del censo

1. El censo de víctimas se organiza de acuerdo con un criterio territorial, de forma que pueda tener una estructura sistematizada de datos territorializados, tanto en el ámbito municipal, como en el comarcal y provincial. En este sentido la estructura del censo incorporará las demarcaciones territoriales incluidas en el anexo de la Ley 21/2018, de 16 de octubre, de mancomunidades de la Comunitat Valenciana.

2. Se procurará establecer una interconexión entre la ubicación geográfica de las personas desaparecidas, dada por su residencia en el momento de la desaparición, o el lugar donde sufrió la represión y el Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana, que pueda permitir la localización e identificación de estas personas.

Artículo 11. Proceso de comunicación de datos y solicitud de inscripción en el censo

1. La información se incorporará:

a) De oficio por parte del Instituto Valenciano de Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, de la conselleria competente en materia de memoria democrática.

b) A instancia de las Entidades Locales en el ejercicio de sus competencias, de familiares de las víctimas, de entidades memorialistas o asociaciones de víctimas y asociaciones de recién nacidos o menores sustraídos.

2. Las solicitudes tienen que ir acompañadas de las pruebas documentales o de la relación de indicios que las justifican y se efectuará de manera preferente por medio de los formularios, que se encontrarán en la sede electrónica del censo, y se remitirá de forma telemática al Instituto Valenciano de Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática.

En el supuesto de que la incorporación de la información se pida por la misma víctima, el consentimiento para hacer pública la información, se prestará de manera individualizada y de forma expresa.

3. Por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques o, en su caso, la conselleria

matèria de memòria democràtica, dictarà resolució estimant o desestimant la sol·licitud d'inscripció en el terme de tres mesos des de la sol·licitud. Si transcorregut el termini màxim de tres mesos no s'ha produït una resolució expressa, s'entendrà estimada la sol·licitud d'inscripció en el cens. Enfront de la desestimació d'inscripció podrà interposar-se els recursos que corresponguen.

Article 12. Protecció de dades de caràcter personal

S'adoptaran les mesures tècniques i organitzatives necessàries per a garantir la seguretat de les dades de caràcter personal associades al cens que no tinguin caràcter públic i evitar-ne l'alteració, pèrdua, tractament o accés no autoritzat, tenint en compte la tecnologia disponible, la naturalesa de les dades especialment protegides i els riscos als quals es troben exposats.

Article 13. Col·laboració amb altres administracions públiques

1. La conselleria competent en matèria de memòria democràtica col·laborarà amb les entitats locals del territori de la Comunitat Valenciana, als efectes de la gestió i manteniment del cens de víctimes de la Comunitat Valenciana, i d'altres censos que es puguen crear en l'àmbit local, i procurarà establir els mitjans adequats per a compartir informació relativa al cens de víctimes, d'acord amb la normativa en matèria de protecció de dades.

2. L'administració de la Generalitat estableindrà convenis de col·laboració amb les administracions públiques que hagen confeccionat censos de víctimes, per tal de compartir la informació d'acord amb la normativa de protecció de dades de caràcter personal, als efectes d'identificació de persones desaparegudes que, constant al cens de víctimes de la Comunitat Valenciana, hi haja indicis que la seua desaparició puga haver-se produït fora de la Comunitat Valenciana, així com per a determinar altres extrems relatius a les dades del cens de víctimes.

competente en materia de memoria democrática, dictará resolución estimando o desestimando la inscripción en el término de tres meses desde la solicitud. Si transcurrido el plazo máximo de tres meses no se ha producido una resolución expresa, se entenderá estimada la solicitud de inscripción en el censo. Frente a la desestimación de la inscripción podrá interponerse los recursos que correspondan.

Artículo 12. Protección de datos de carácter personal

Se adoptarán las medidas técnicas y organizativas necesarias para garantizar la seguridad de los datos de carácter personal asociadas al censo que no tengan carácter público y evitar su alteración, pérdida, tratamiento o acceso no autorizado, teniendo en cuenta la tecnología disponible, la naturaleza de los datos especialmente protegidos y los riesgos a los cuales se encuentran expuestos.

Artículo 13. Colaboración con otras administraciones públicas

1. La conselleria competente en materia de memoria democrática colaborará con las entidades locales del territorio de la Comunitat Valenciana, a los efectos de la gestión y mantenimiento del Censo de víctimas de la Comunitat Valenciana, y otros censos que se puedan crear en el ámbito local, procurando establecer los medios adecuados para compartir la información relativa al censo de víctimas, de acuerdo con la normativa en materia de protección de datos.

2. La Administración de la Generalitat establecerá convenios de colaboración con las Administraciones Pùblicas que hayan confeccionado censos de víctimas, a fin de compartir la información de acuerdo con la normativa de protección de datos de carácter personal, a los efectos de la identificación de personas desaparecidas que, constando en el censo de víctimas de la Comunitat Valenciana, existan indicios de que su desaparición pueda haberse producido fuera de la Comunitat Valenciana, así como para determinar otros extremos relativos a los datos del censo de víctimas.

CAPÍTOL III

Disposicions generals sobre actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes

Article 14. Actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes

1. Correspon a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si fa el cas, a la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, dur a terme les actuacions necessàries següents:

a) La recerca documental i registral de les víctimes desaparegudes durant la guerra, la dictadura franquista, fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978, el parador de les quals siga desconegut.

b) La recerca i localització de les restes de les persones desaparegudes mitjançant la realització d'estudis històrics, arqueològics i antropològics pertinents, que poden incloure prospeccions, estudis analítics i recollida de testimonis, per a determinar les circumstàncies, personals o socials, de la desaparició.

c) L'exhumació, si escau, de les restes de les persones desaparegudes mitjançant les excavacions necessàries.

d) La identificació, si escau, de les restes mitjançant les ànalisis antropològiques, històriques, biològiques i genètiques.

e) La restituició de les restes de les víctimes desaparegudes als familiars que ho sol·liciten així com la inhumació de les restes que no siguin reclamades ni identificades.

f) La senyalització, la dignificació i la declaració com a Llocs de la memòria de la Comunitat Valenciana de les fosses o indrets on es puguen localitzar restes de víctimes desaparegudes.

2. La resta d'administracions pùbliques deuràn adoptar les mesures necessàries per tal de contribuir a garantir els drets a la veritat, la memòria i la justícia de les víctimes, i satisfer el dret de la societat a coneixer la veritat dels fets esdevinguts durant la guerra, la dictadura franquista i la transició.

Article 15. Mitjans d'actuació

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si fa el cas, la conselleria competent en

CAPÍTULO III

Disposiciones generales sobre actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas

Artículo 14. Actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas

1. Corresponde al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùblicas, o, en su caso, a la conselleria competente en materia de memoria democrática, llevar a cabo las actuaciones necesarias siguientes:

a) La investigación documental y registral de las víctimas desaparecidas durante la guerra, la dictadura franquista, hasta la entrada en vigor de la Constitución de 1978, el paradero de las cuales sea desconocido.

b) La investigación y localización de los restos de las personas desaparecidas mediante la realización de estudios históricos, arqueológicos y antropológicos pertinentes, que pueden incluir prospecciones, estudios analíticos y recogida de testigos, para determinar las circunstancias, personales o sociales, de la desaparición.

c) La exhumación, si procede, de los restos de las personas desaparecidas mediante las excavaciones necesarias.

d) La identificación, si procede, de los restos mediante los análisis antropológicos, históricos, biológicos y genéticos.

e) La restitución de los restos de las víctimas desaparecidas a las familias que lo soliciten así como la inhumación de los restos que no sean reclamados ni identificados.

f) La señalización, la dignificación y la declaración como Lugares de la Memoria Democrática de la Comunitat Valenciana de las fosas o lugares donde se puedan localizar restos de víctimas desaparecidas.

2. El resto de administraciones pùbliques deberán adoptar las medidas necesarias para contribuir a garantizar los derechos a la verdad, la memoria y la justicia de las víctimas, y satisfacer el derecho de la sociedad a conocer la verdad de los hechos acontecidos durante la guerra, la dictadura franquista y la transición.

Artículo 15. Medios de actuación

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùblicas, o, en su caso, la conselleria com-

matèria de memòria democràtica, és l'òrgan competent per a executar les actuacions establides per aquest decret del Consell.

2. Als efectes que preveu l'apartat anterior les entitats locals del territori de la Comunitat Valenciana, en exercici de les seues competències, les entitats memorialistes i associacions de familiars de víctimes podran ser promotores de les actuacions per a la recerca, localització, exhumació i identificació de les restes de víctimes desaparegudes durant la guerra i la dictadura, en els termes de la corresponent autorització i sempre que compten amb el personal i equips tècnics necessaris o contractats a l'efecte.

Article 16. Protocols d'actuació per a la recerca, localització, exhumació i identificació

Les actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació es realitzaran conforme als protocols que, si escau, s'aproven concordes amb els principis i directrius bàsiques establecidos en la normativa estatal i el dret internacional, i al Protocol d'exhumacions de víctimes de la guerra i la dictadura, aprovat pel Consell de Ministres el 23 de setembre de 2011.

Article 17. Finançament de les actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes

1. Les despeses derivades de les actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació de les víctimes executades per l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica, seran sufragades per la Generalitat, en els termes establerts en el present decret del Consell, sense perjudici de l'aportació d'altres administracions i d'institucions públiques i privades.

2. Al mateix temps, la Generalitat podrà fomentar les actuacions de recerca, localització, exhumació i identificació mitjançant la convocatoria d'ajudes i subvencions.

3. En els pressupostos generals de la Generalitat de cada any es reflectiran les corresponents partides pressupostàries per a aquestes comeses.

Article 18. Víctimes de la Vall de Cuelgamuros

La Conselleria competent en matèria de memòria democràtica prestarà el suport necessari en les iniciatives d'exhumació i trasllat de les víctimes valencianes que van ser il·legalment i clandestinament inhumades sense autorització i, en molts casos, sense coneixement de les seues famílies, a la Vall de Cuelgamuros.

CAPÍTOL IV *Mapes de localització*

Article 19. Mapes de localització

1. La recerca i localització i, si fa el cas, l'exhumació i identificació de les víctimes hauran d'anar precedides de la pertinent investigació que permeta deduir amb la major de les certeses possible la localització de les fosses.

2. El Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana constitueix la principal eina descriptiva sobre els llocs o zones on es localitzen o, d'acord amb les dades disponibles, es presumeix que poden localitzar-se restes de víctimes desaparegudes durant la guerra i la dictadura franquista.

Article 20. Actualització del Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana i publicitat de la informació

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, és l'organisme responsable de l'actualització permanent del Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana, en col·laboració amb la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural, l'Institut Cartogràfic Valencià i, si és el cas, amb altres administracions públiques d'àmbit territorial, així com amb les associacions memorialistes i de familiars de les víctimes.

2. El Mapa de Fosses serà públic. La documentació cartogràfica i geogràfica, periòdicament actualitzada, així com la informació complementària disponible, estarán a la disposició de les persones interessades

petente en materia de memoria democrática, es el órgano competente para ejecutar las actuaciones establecidas por este decreto del Consell.

2. A los efectos que prevé el apartado anterior las entidades locales del territorio de la Comunitat Valenciana en ejercicio de sus competencias, y las entidades memorialistas y asociaciones de familiares de víctimas podrán ser promotoras de las actuaciones para la investigación, localización, exhumación e identificación de los restos de víctimas desaparecidas durante la guerra y la dictadura franquista, en los términos de la correspondiente autorización y siempre que cuentan con el personal y equipos técnicos necesarios o contratados a tal efecto.

Artículo 16. Protocolos de actuación para la investigación, localización, exhumación e identificación

Las actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación se realizarán conforme a los protocolos que, si procede, se aprueben acordes con los principios y directrices básicas establecidas en la normativa estatal y el Derecho Internacional, y el Protocolo de exhumaciones de víctimas de la guerra y la dictadura, aprobado por el Consejo de Ministros el 23 de septiembre de 2011.

Artículo 17. Financiación de las actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas

1. Los gastos derivados de las actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas ejecutadas por el órgano competente en materia de memoria democrática, serán sufragados por la Generalitat, en los términos establecidos en el presente decreto del Consell, sin perjuicio de la aportación de otras administraciones y de instituciones públicas y privadas.

2. Al mismo tiempo, la Generalitat podrá fomentar las actuaciones de investigación, localización, exhumación e identificación mediante la convocatoria de ayudas y subvenciones.

3. En los Presupuestos Generales de la Generalitat de cada año se reflejarán las correspondientes partidas presupuestarias para estos cometidos.

Artículo 18. Víctimas del Valle de Cuelgamuros

Por la conselleria competente en materia de memoria democrática se prestará el apoyo necesario en las iniciativas de exhumación y traslado de las víctimas valencianas que fueron ilegal y clandestinamente inhumadas sin autorización, y, en muchos casos, sin conocimiento de sus familias, en el Valle de Cuelgamuros.

CAPÍTULO IV *Mapas de localización*

Artículo 19. Mapas de localización

1. La búsqueda y localización y, en su caso, la exhumación e identificación de las víctimas tendrán que ir precedidas de la pertinente investigación que permita deducir con la mayor de las certezas posible la localización de las fosas.

2. El Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana constituye la principal herramienta descriptiva sobre los lugares o zonas donde se localizan o, de acuerdo con los datos disponibles, se presume puedan localizarse restos de víctimas desaparecidas durante la guerra y la dictadura franquista.

Artículo 20. Actualización del Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana y publicidad de la información

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, es el organismo responsable de la actualización permanente del Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana en colaboración con la conselleria competente en materia de patrimonio histórico y cultural, el Instituto Cartográfico Valenciano y, si procede, con otras administraciones públicas de ámbito territorial, así como con las asociaciones memorialistas y de familiares de las víctimas.

2. El Mapa de Fosas será público. La documentación cartográfica y geográfica, periódicamente actualizada, así como la información complementaria disponible, estarán a disposición de las personas interesadas

i del públic en general, en suport analògic i digital, i accessible en la pàgina web de l'òrgan competent en matèria de memòria, així com allojat als serveis web de l'Institut Valencià de Cartografia.

3. La informació dels mapes serà remesa per a la seua inclusió en el mapa integrat de tot el territori espanyol, de conformitat amb els procediments previstos en l'article 17 de la Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de memòria democràtica.

4. D'igual manera es remetrà als diferents ajuntaments un resum d'aquesta informació que incloga les referències cartogràfiques cadastrals de les parcel·les afectades en cada municipi, a l'efecte de la preservació de les fosses.

Article 21. Preservació de les fosses

1. De conformitat amb la disposició addicional novena de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, les fosses incloses en el Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana tenen la consideració de Llocs de la Memòria de la Comunitat Valenciana, i gaudiran del règim de protecció a què es refereix l'article 27 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, així com també seran objecte de difusió i senyalització, que necessàriament inclourà la interpretació de l'esdevingut i, si fa el cas, el nom de les víctimes.

2. En el cas que les fosses hagueren sigut intervingudes o n'estiguera en marxa o prevista la intervenció seran senyalitzades provisionalment, i en finalitzar les tasques d'exhumació i identificació, ho seran amb caràcter definitiu, sense perjudici de les actuacions de dignificació previstes en el present decret del Consell.

3. Els ajuntaments afectats i les persones propietàries dels terrenys col·laboraran amb l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, en la preservació de les fosses, d'acord amb la normativa sobre planejament i ordenació del territori i de protecció del patrimoni històric. Així mateix, facilitaran la informació necessària per a protegir-les com a llocs de la memòria democràtica d'acord amb la Llei 14/2017, de 10 de novembre.

4. La construcció o remoció en els terrenys de les fosses incloses en el Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana quedarà supeditada, en tot cas, a l'autorització de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si és el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, amb l'informe previ, si convé, de la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural.

CAPÍTOL V

Procediment per a la recerca, localització, exhumació i identificació de víctimes de la guerra i la dictadura franquista

Article 22. Iniciació del procediment per a la recerca, localització, exhumació i identificació

1. El procediment per a la recerca, localització i exhumació i identificació de les víctimes s'iniciarà d'ofici per l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques, o bé, si és el cas, per la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, o a instàncies de part.

2. Poden sol·licitar aquestes actuacions, les entitats locals, en exercici de les competències i les persones o entitats següents:

a) el o la cònjuge de la víctima o persona lligada per anàloga relació d'affectionat i familiars fins al quart grau.

b) Les entitats memorialistes i associacions de familiars de víctimes.

c) Les persones que formen part de la comunitat acadèmica i científica, per a les activitats de localització.

d) Qualssevol altres persones i entitats que hi acrediten un interès directe.

3. La sol·licitud s'efectuarà preferentment per mitjà dels formularis que es troben en la seu electrònica de la Conselleria competent en matèria de memòria democràtica, i haurà d'acompanyar-se de les proves documentals o de la relació d'indicis que la justifiquen.

4. Totes les actuacions de localització, exhumació i, si fa el cas, identificació, requeriran l'autorització administrativa a què es refereix l'article 27 d'aquesta norma.

y del público en general, en soporte analógico y digital, y accesible en la página web del órgano competente en materia de memoria, así como alojado en los servicios web del Instituto Valenciano de Cartografía.

3. La información de los mapas será remitida para su inclusión en el mapa integrado de todo el territorio español, de conformidad con los procedimientos previstos en el artículo 17 de la Ley 20/2022, de 19 de octubre, de memoria democrática.

4. De igual manera se remitirá a los diferentes ayuntamientos un resumen de esta información que incluya las referencias cartográficas catastrales de las parcelas afectadas en cada municipio, a efectos de la preservación de las fosas.

Artículo 21. Preservación de las fosas

1. De conformidad con la Disposición adicional novena de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, las fosas incluidas en el Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana tienen la consideración de Lugares de la Memoria de la Comunitat Valenciana y gozarán del régimen de protección al que se refiere el artículo 27 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, así como serán objeto de difusión y señalización que necesariamente incluirá la interpretación de lo acontecido y, en su caso, el nombre de las víctimas.

2. En el supuesto de que las fosas hubieran sido intervenidas o estuviera en marcha o prevista su intervención, serán señalizadas provisionalmente, y, al finalizar las tareas de exhumación e identificación, lo serán con carácter definitivo, sin perjuicio de las actuaciones de dignificación previstas en el presente decreto del Consell.

3. Los ayuntamientos afectados y las personas propietarias de los terrenos colaborarán con el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, en la preservación de las fosas, de acuerdo con la normativa sobre planeamiento y ordenación del territorio y de protección del patrimonio histórico. Así mismo facilitarán la información necesaria para su protección como Lugares de la Memoria Democrática, de acuerdo con la Ley 14/2017, de 10 de noviembre.

4. La construcción o remoción en los terrenos de las fosas incluidas en el Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana, quedará supeditada, en todo caso, a la autorización del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques o, la conselleria competente en materia de memoria democrática, previo informe, si es el caso, de la conselleria competente en materia de patrimonio histórico y cultural.

CAPÍTULO V

Procedimiento para la investigación, localización, exhumación e identificación de las víctimas de la guerra y la dictadura franquista

Artículo 22. Iniciación del procedimiento de investigación, localización, exhumación e identificación

1. El procedimiento para la investigación, localización y exhumación e identificación de las víctimas se iniciará de oficio por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques o, en su caso, por la conselleria competente en materia de memoria democrática, o a instancia de parte.

2. Pueden solicitar estas actuaciones, las Entidades Locales, en ejercicio de sus competencias y las siguientes personas o entidades:

a) el o la cónyuge de la víctima o persona ligada por análoga relación de afectividad y sus familiares hasta el cuarto grado.

b) Las entidades memorialistas y asociaciones de familiares de víctimas.

c) Las personas que forman parte de la comunidad académica y científica, para las actividades de localización.

d) Cualesquier otras personas y entidades que acrediten un interés directo.

3. La solicitud se efectuará preferentemente por medio de los formularios que se encuentran en la sede electrónica de la conselleria competente en materia de memoria democrática, y tendrá que acompañarse de las pruebas documentales o de la relación de indicios que la justifiquen.

4. Todas las actuaciones de localización, exhumación, y, en su caso, identificación, requerirán de la autorización administrativa a la que se refiere el art. 27 de esta norma.

Article 23. Recerca de víctimes desaparegudes

1. En el cas de sol·licitud de la recerca de víctimes desaparegudes, es comunicarà a la persona o entitat sol·licitant el resultat de la cerca i localització i de les gestions efectuades, i també se'ls facilitarà una còpia de la documentació obtinguda, sempre que es justifique suficientment les circumstàncies que motiven l'actuació de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si és el cas, de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

2. A l'efecte es podrà sol·licitar la col·laboració de les administracions públiques que es considere que poden disposar dels documents o registres que permeten obtenir dades sobre el possible parador de la persona desapareguda.

3. La sol·licitud de la recerca i localització de les víctimes implicarà la inscripció de la víctima en el registre de víctimes desaparegudes amb la comprovació prèvia de la concorrència efectiva de les circumstàncies que la justifiquen.

Article 24. Registre de víctimes desaparegudes

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques, o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, confeccionarà un registre de caràcter públic de víctimes desaparegudes, o no localitzades, durant la guerra, la dictadura franquista i la transició, en el període comprés entre el 18 de juliol de 1936 i el 29 de desembre de 1978, en el qual s'han d'inscriure les dades de les víctimes desaparegudes que puguen permetre la seu recerca i localització i, si escau, la seuva exhumació i identificació.

2. Les dades de les víctimes desaparegudes i les circumstàncies de la desaparició que han de ser objecte d'inscripció així com de les persones interessades en la recerca, seran les previstes en l'article 8 del present decret del Consell.

3. La cancel·lació de la inscripció de les dades inscrites en el Registre es produirà quan així ho sol·liciten la persona o entitat que en va promoure la inscripció. Igualment, s'actuarà d'ofici a la cancel·lació de la inscripció quan s'haja pogut determinar de manera feaient el parador de la persona desapareguda.

Article 25. Localització, exhumació i identificació

1. En el cas de la sol·licitud d'actuacions de localització, exhumació i identificació, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si és el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, comunicarà a les persones sol·licitants si s'inician o no les actuacions d'exhumació i identificació, n'indicarà els motius i informarà de la necessitat d'autorització de l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica i del règim de recursos que es poden interposar.

2. La resolució que es dicte es notificarà a les persones o entitats que hagen instat el procediment així com a aquelles persones interessades que, sense haver iniciat el procediment, tinguen drets que puguen resultar afectats per la decisió que s'hi adopte, i haurà d'atendre la informació sobre les víctimes continguda en el Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana, i en qualsevol altra investigació duta a terme, així com a la viabilitat tècnica i econòmica de la intervenció.

3. Així mateix, es ponderarà l'existència d'oposició a l'exhumació per qualsevol descendent directe fins al tercer grau i el dret a l'exhumació de les restants víctimes pels familiars i persones interessades. A l'efecte es donarà adequada publicitat en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana i el Boletín Oficial del Estado* de la sol·licitud presentada, per a coneixement general de les persones interessades i, si fa el cas, presentació d'al·legacions.

L'oposició del descendent directe fins al tercer grau d'una víctima a la seuva recuperació no podrà perjudicar el dret d'altres familiars d'altres víctimes a la intervenció en el mateix lloc.

4. La sol·licitud s'entendrà desestimada transcorreguts nou mesos des de la seuva presentació sense haver-se dictat i notificat resolució expressa. Les sol·licituds estimades quedarán incorporades al Pla valencià d'exhumacions.

Artículo 23. Investigación sobre víctimas desaparecidas

1. En el caso de solicitud de investigación y búsqueda de víctimas desaparecidas se comunicará a la persona o entidad solicitante el resultado de la investigación y búsqueda y de las gestiones efectuadas así como se facilitará copia de la documentación obtenida, siempre que se justifique suficientemente las circunstancias que motiven la actuación del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática.

2. A tal efecto se podrá solicitar la colaboración de las administraciones públicas que se considere pueden disponer de los documentos o registros que permitan obtener datos sobre el posible paradero de la persona desaparecida.

3. La solicitud de la investigación y búsqueda de las víctimas desaparecidas implicará la inscripción de la víctima en el registro de víctimas desaparecidas previa comprobación de la concurrencia efectiva de las circunstancias que la justifiquen.

Artículo 24. Registro de víctimas desaparecidas

1. Por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, se confeccionará un registro de carácter público de víctimas desaparecidas o no localizadas durante la guerra, la dictadura franquista y la transición en el periodo comprendido entre el 18 de julio de 1936 y el 29 de diciembre de 1978, en el cual se inscribirán los datos de las víctimas desaparecidas que puedan permitir su investigación y búsqueda y, si procede, su exhumación e identificación.

2. Los datos de las víctimas desaparecidas y las circunstancias de la desaparición que tienen que ser objeto de inscripción, así como de las personas interesadas en la investigación y búsqueda, serán los previstos en el artículo 8 del presente decreto del Consell.

3. La cancelación de la inscripción de los datos inscritos en el Registro se producirá cuando así lo soliciten la persona o entidad que promovió su inscripción. Igualmente se procederá de oficio a la cancelación de la inscripción cuando se haya podido determinar de manera fehaciente el paradero de la persona desaparecida.

Artículo 25. Localización, exhumación e identificación

1. En el caso de la solicitud de actuaciones de localización, exhumación e identificación, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, comunicará a las personas solicitantes si se inician o no las actuaciones de exhumación e identificación, indicando los motivos e informando de la necesidad de autorización del órgano competente en materia de memoria democrática así como del régimen de recursos que se puedan interponer.

2. La resolución que se dicte se notificará a las personas o entidades que hayan instado el procedimiento así como a aquellas personas interesadas que sin haber iniciado el procedimiento tengan derechos que puedan resultar afectados por la decisión que en el mismo se adopte, y atenderá a la información sobre las víctimas contenida en el Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana, y en cualquier otra investigación llevada a cabo, así como a la viabilidad técnica y económica de la intervención.

3. Asimismo se ponderará la existencia de oposición a la exhumación por cualquiera descendiente directo hasta el tercer grado y el derecho a la exhumación de las restantes víctimas por los familiares y personas interesadas. A tal efecto se dará adecuada publicidad en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana y el Boletín Oficial del Estado*, de la solicitud presentada para conocimiento general de las personas interesadas y, en su caso, para la presentación de alegaciones.

La oposición del descendiente directo hasta el tercer grado de una víctima a su recuperación no podrá perjudicar el derecho de otros familiares de otras víctimas a la intervención en el mismo lugar.

4. La solicitud se entenderá desestimada transcurridos nueve meses desde su presentación sin haberse dictado y notificado resolución expresa. Las solicitudes estimadas quedarán incorporadas al Plan Valenciano de Exhumaciones.

5. Excepcionalment, quan raons d'interès públic ho aconsellen, podrà acordar-se la tramitació de l'expedient per via d'urgència, mitjançant procediment simplificat.

6. En els procediments iniciats d'ofici es procedirà d'idèntica manera amb notificació a les persones interessades conegudes i publicitat adequada per a general coneixement. La caducitat del procediment es produirà transcorreguts dotze mesos des de la data de la seua iniciació d'ofici per l'òrgan competent sense que s'haja dictat i notificat la resolució.

Article 26. Pla valencià d'exhumacions de víctimes de la guerra i la dictadura franquista

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, elaborarà un Pla valencià d'exhumacions, en el qual anualment es determinarà les actuacions prioritàries relatives a l'exhumació de les víctimes desaparegudes, a partir de la informació continguda en el Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana, les fosses intervingudes i les fosses que es projecten intervenir per altres administracions públiques i entitats memorialistes i de familiars de víctimes, així com atesa la viabilitat tècnica i econòmica de les intervencions.

2. Aquest Pla valencià d'exhumacions tindrà caràcter públic i s'ajustarà als objectius, prioritats i recursos continguts en el Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, per a l'exercici corresponent i els seus programes.

Article 27. Autorització de les activitats de localització, exhumació i identificació

1. Les activitats dirigides a la localització, exhumació i identificació de les restes de les víctimes desaparegudes durant la guerra i la dictadura, hauran de ser autoritzades per l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, previ informe favorable de l'òrgan que ostenta les competències en matèria de memòria democràtica i patrimoni històric i cultural valencià.

2. L'autorització s'haurà d'ajustar al que es disposa en aquesta norma i en les de desenvolupament, i per a la resta s'aplica el Decret 107/2017, de 28 de juliol, del Consell, pel qual s'aprova el reglament de regulació de les actuacions arqueològiques en la Comunitat Valenciana, així com els protocols als quals es refereix la Llei 14/2017, de 10 de novembre.

3. Les restes humanes exhumades en les excavacions, així com els efectes personals sense valor artístic, històric o cultural, queden exclòses del patrimoni cultural de la Comunitat Valenciana, d'acord amb la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat, del patrimoni cultural valencià, i el seu desenvolupament reglamentari.

4. Les troballes de restes humanes es posaran immediatament en coneixement de les autoritats judicials i de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

Article 28. Permisos d'accés als terrenys

1. Els treballs relacionats amb les actuacions de localització i exhumació tenen la consideració d'utilitat pública i interès social a l'efecte de permetre, si escau, i d'acord amb els articles 108 a 118 de la Llei de 16 de desembre de 1954, sobre expropiació forçosa, l'ocupació temporal dels terrenys on hagen de dur-se a terme aquests treballs.

2. En el cas de terrenys de titularitat privada, se sol·licitarà pels qui en promoguen l'exhumació, el consentiment dels o de les titulars dels drets sobre els terrenys en els quals es troben les restes. En el supòsit que no se n'obtinga el consentiment en el termini d'un mes, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, pot autoritzar l'ocupació temporal d'aquests terrenys, previ acord del Consell de declaració de la necessitat d'ocupació temporal, precedit pel tràmit d'informació pública.

5. Excepcionalmente, cuando razones de interés público lo aconsejen, podrá acordarse la tramitación del expediente por vía de urgencia, mediante procedimiento simplificado

6. En los procedimientos iniciados de oficio se procederá de idéntica forma y se notificará a los interesados conocidos así como se dará adecuada publicidad para general conocimiento. La caducidad del procedimiento se producirá transcurridos doce meses desde la fecha de la iniciación de oficio por el órgano competente sin que se haya dictado y notificado resolución.

Artículo 26. Plan Valenciano de Exhumaciones de víctimas de la guerra y la dictadura franquista

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, elaborará un Plan Valenciano de Exhumaciones, en el cual anualmente se determinará las actuaciones prioritarias relativas a la exhumación de las víctimas desaparecidas, a partir de la información contenida en el Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana, las fosas intervenidas y las fosas que se proyecten intervenir por otras Administraciones públicas y entidades memorialistas y de familiares de víctimas, así como atendida la viabilidad técnica y económica de las intervenciones.

2. El Plan Valenciano de Exhumaciones tendrá carácter público y se ajustará a los objetivos, prioridades y recursos contenidos en el Plan Estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana, para el ejercicio correspondiente y sus programas.

Artículo 27. Autorización de las actividades de localización, exhumación e identificación

1. Las actividades dirigidas a la localización, exhumación e identificación de los restos de las víctimas desaparecidas durante la guerra y la dictadura, tendrán que ser autorizadas por el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, por la conselleria competente en materia de memoria democrática, previo informe favorable del órgano que ostenta las competencias en materia de memoria democrática y en patrimonio histórico y cultural valenciano.

2. La autorización se ajustará a lo dispuesto en esta norma y las de desarrollo, siendo en todo lo demás de aplicación el Decreto 107/2017, de 28 de julio, del Consell, por el que se aprueba el reglamento de regulación de las actuaciones arqueológicas en la Comunitat Valenciana, así como los protocolos a los que se refiere la Ley 14/2017, de 10 de noviembre.

3. Los restos humanos exhumados en las excavaciones, así como los efectos personales sin valor artístico, histórico o cultural, quedan excluidos del Patrimonio Cultural de la Comunitat Valenciana de acuerdo con la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat, del Patrimonio Cultural Valenciano, y su desarrollo reglamentario.

4. Los hallazgos de restos humanos se pondrán inmediatamente en conocimiento de las autoridades judiciales y del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, de la conselleria competente en materia de memoria democrática.

Artículo 28. Permisos de acceso a los terrenos

1. Los trabajos relacionados con las actuaciones de localización y exhumación tienen la consideración de utilidad pública e interés social al efecto de permitir, si procede, y de acuerdo con los artículos 108 a 118 de la Ley de 16 de diciembre de 1954, de Expropiación Forzosa, la ocupación temporal de los terrenos donde tengan que llevarse a cabo estos trabajos.

2. En el caso de terrenos de titularidad privada, se solicitará por quienes se promueva la exhumación, el consentimiento de las personas titulares de los derechos sobre los terrenos en los cuales se encuentran los restos. En el supuesto que no se obtenga el consentimiento en el plazo de un mes, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, podrá autorizar la ocupación temporal de estos terrenos, previo acuerdo del Consell de declaración de la necesidad de ocupación temporal, precedido por el trámite de información pública.

3. En el supòsit que es tracte de terrenys de titularitat pública, les autoritats competents autoritzaran en igual termini d'un mes l'accés als terrenys, excepte causa justificada d'interès públic, i se'n farà l'ocupació temporal en un altre cas.

Article 29. Troballa casual de restes

1. En el cas que, per atzar, una persona descobrisca restes òssies que puguen corresponder a les víctimes desaparegudes durant la guerra, la dictadura franquista i la transició, en el període comprés entre el 18 de juliol de 1936 i el 29 de desembre de 1978, haurà de comunicar-ho de manera immediata, bé a les Forces i Cossos de Seguretat, bé al Ministeri Fiscal o al jutjat, els quals hauran de posar-ho en coneixement, a la major celeritat, de l'òrgan competent de la Generalitat en matèria de memòria democràtica.

2. Els ajuntaments, en l'àmbit de les seues competències, preservaran, delimitaran i vigilaran les zones d'aparició de les restes.

Article 30. Dipòsit i custòdia temporal de restes i d'objectes associats

1. Mentre no es faça el trasllat de restes de víctimes per a la seu identificació o trasllat definitiu una vegada identificades, aquestes seran dipositades i custodiades degudament protegides i referenciades, en el cementeri del municipi o en el lloc de la troballa casual, o a aquell altre lloc que l'ajuntament específic que. L'opció a triar serà l'assenyalada en la resolució d'autorització, d'acord amb els mitjans que oferisca l'ajuntament, i sempre tenint en compte la necessitat de preservació dels mateixos per a la identificació de les víctimes.

2. Es procedirà de la mateixa manera pel que fa al depòsit i custòdia temporal dels objectes associats a les restes de les víctimes, llevat que l'autorització, d'acord amb l'informe de l'òrgan competent en matèria de cultura i patrimoni, determine la conveniència del seu depòsit i custòdia en el museu o institució, atenent prioritàriament la integritat de les col·leccions, a la seua millor conservació i funció cultural i científica i a la proximitat al lloc on s'haja realitzat l'exhumació.

Article 31. Trasllat i destí de les restes

1. Les restes de les víctimes identificades es posaran a la disposició dels familiars que les reclamen. En el cas que el destí d'aquestes restes siga un cementeri serà comunicat a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, que adoptarà les mesures oportunes per a la senyalització i preservació del lloc d'inhumació.

2. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, autoritzarà el trasllat de les restes de les víctimes una vegada identificades, previ informe de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica i informe de la conselleria competent en matèria de sanitat, sense perjudici del que l'autoritat judicial puga disposar.

3. Les restes de les víctimes no identificades hauran de ser inhumades en el cementeri corresponent del terme municipal en el qual s'haja produït la troballa. La seua nova inhumació es practicarà de manera honorable i garantint la integritat de les restes a l'efecte de futures identificacions, i no podran ser inhumades en la fossa comuna d'origen.

4. En qualsevol cas, el trasllat i destí de les restes es desenvoluparà d'acord amb els protocols autònomicos que s'aproven i el Protocol d'exhumacions de víctimes de la guerra i la dictadura franquista, aprovat pel Consell de Ministres el 23 de setembre de 2011.

Article 32. Destinació, depòsit, custòdia i conservació dels objectes associats

1. Es restituiran als familiars que ho sol·liciten els documents i els objectes de valor, material o afectiu, que s'hagen trobat i recuperat, associats a les víctimes identificades.

2. En el cas d'objectes associats a víctimes no identificades el seu depòsit, custòdia i conservació correspondrà al museu o institució que

3. En el supuesto que se trate de terrenos de titularidad pública, las autoridades competentes autorizarán en igual plazo de un mes el acceso a los terrenos, excepto causa justificada de interés público, procediéndose a la ocupación temporal en otro caso.

Artículo 29. Hallazgo casual de restos

1. En el supuesto de que por azar una persona descubra restos óseos que puedan corresponder a las víctimas desaparecidas durante la guerra, la dictadura franquista y la transición en el periodo comprendido entre el 18 de julio de 1936 y el 29 de diciembre de 1978, deberá comunicarlo de manera inmediata, bien a las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad, bien al Ministerio Fiscal o al Juzgado, los cuales tendrán que ponerlo en conocimiento a la mayor celeridad, al órgano competente de la Generalitat en materia de memoria democrática.

2. Los ayuntamientos, en el ámbito de sus competencias, preservarán, delimitarán y vigilarán las zonas de aparición de los restos.

Artículo 30. Depósito y custodia temporal de restos y objetos asociados

1. En tanto se proceda al traslado de restos de víctimas para su identificación o traslado definitivo una vez identificados, estos serán depositados y custodiados debidamente protegidos y referenciados, en el cementerio del municipio o en el lugar del hallazgo casual, o en cualquier otro lugar que el Ayuntamiento especifique. La opción a elegir será la señalada en la resolución de autorización, de acuerdo con los medios que ofrece el Ayuntamiento, y siempre teniendo en cuenta la necesidad de preservación de los mismos para la identificación de las víctimas.

2. Se procederá del mismo modo respecto del depósito y custodia temporal de los objetos asociados a los restos de las víctimas, salvo que la autorización, de acuerdo con el informe del órgano competente en materia de cultura y patrimonio, determine la conveniencia de su depósito y custodia en el museo o institución, atendiendo prioritariamente la integridad de las colecciones, su mejor conservación y función cultural y científica y la proximidad al lugar donde se ha realizado la exhumación.

Artículo 31. Traslado y destino de los restos

1. Los restos de las víctimas identificadas se pondrán a disposición de los familiares que los reclamen. En el supuesto de que el destino de estos restos sea un cementerio será comunicado al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, a la conselleria competente en materia de memoria democrática, que procederá a adoptar las medidas oportunas para la señalización y preservación del lugar de inhumación.

2. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, autorizará el traslado de los restos de las víctimas una vez identificadas, previo informe de la conselleria competente en materia de memoria democrática e informe de la conselleria competente en sanidad, sin perjuicio de lo que la autoridad judicial pueda disponer.

3. Los restos de las víctimas no identificadas tendrán que ser inhumadas en el cementerio correspondiente del término municipal en el cual se haya producido el hallazgo. Su nueva inhumación se practicará de manera honorable y garantizando la integridad de los restos a efectos de futuras identificaciones, no pudiendo ser inhumados en la fosa común de origen.

4. En cualquier caso, el traslado y destino de los restos se desarrollará de acuerdo con los protocolos autonómicos que se aprueben y el Protocolo de exhumaciones de víctimas de la guerra y la dictadura franquista, aprobado por el Consejo de Ministros el 23 de septiembre de 2011.

Artículo 32. Destino, depósito, custodia y conservación de los objetos asociados

1. Se restituirán a los familiares que lo soliciten los documentos y los objetos de valor, material o afectivo, que se hayan encontrado y recuperado, asociados a las víctimas identificadas.

2. En el caso de objetos asociados a víctimas no identificadas su depósito, custodia y conservación, corresponderá al museo o institución

senyala l'autorització, de conformitat amb l'informe de l'òrgan competent en matèria de cultura i patrimoni, atenent prioritàriament la integritat de les col·leccions, a la seua millor conservació i funció cultural i científica i a la proximitat al lloc on s'haja realitzat l'exhumació.

3. L'òrgan competent en matèria de memòria democràtica podrà autoritzar o subscriure convenis de col·laboració amb altres entitats públiques o privades a fi de fer el trasllat, estudi, conservació, restauració, exhibició pública i difusió dels béns associats a les víctimes.

CAPÍTOL VI

Identificació i banc d'ADN

Article 33. Pla valencià d'identificació de víctimes de la guerra i la dictadura franquista

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, elaborarà un Pla valencià d'identificació de víctimes, en el qual es prioritzarà amb caràcter anual la identificació de les restes òssies exhumades de les víctimes de la guerra i la dictadura franquista, i de les persones afectades pels robatoris de nadons i menors, atesa l'antiguitat de l'exhumació i altres criteris tècnics que es determinen, i a les disponibilitats pressupostàries.

2. Aquest Pla valencià d'identificació serà públic i s'ajustarà als objectius, prioritats i recursos continguts en el Pla estratègic de memòria democràtica de la Comunitat Valenciana per a l'exercici corresponent i els seus programes.

Article 34. Proves per a la identificació de restes

1. La conselleria competent en matèria de memòria democràtica, en coordinació amb la conselleria de sanitat, realitzarà proves bioantropològiques i genètiques amb la finalitat d'identificar les restes òssies exhumades de les víctimes de la guerra i la dictadura franquista, així com la recollida de mostres de les persones afectades pels robatoris de menors, tant en el cas de les mares biològiques com de les persones adoptades.

2. Sense perjudici de la realització de les proves genètiques per l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica, en el cas de projectes d'exhumacions promoguts per les entitats locals del territori de la Comunitat Valenciana, o per les entitats memorialistes i per les associacions de familiars de víctimes, les proves genètiques podran ser encarregades per aquestes, si compten amb els fons econòmics necessaris dins del projecte.

Article 35. Banc de dades d'ADN

1. D'acord amb l'article 12.3 de la Llei 14/2017, les proves bioantropològiques i genètiques es gestionaran a través d'un sistema de banc de dades d'ADN, que posarà a la disposició de les famílies els mitjans tècnics per a la identificació de les persones desaparegudes durant la guerra i la dictadura franquista.

2. En tot cas, el banc de dades d'ADN contindrà una base de dades dels perfils genètics obtinguts a partir dels restes exhumats de les persones desaparegudes durant la guerra i la dictadura franquista, i una base de dades dels perfils genètics dels familiars d'aquestes persones desaparegudes que així ho requerisquen.

Igualment, en el cas de nadons i menors sostrets, recollirà una base de dades de perfils genètics de les mares biològiques i altres familiars així com de les persones adoptades que ho sol·liciten.

3. La gestió d'aquest sistema de bancs de dades corresponderà a la conselleria competent en matèria de memòria democràtica i suposarà establir els perfils genètics que permeten la interconnexió de dades i la col·laboració i cooperació administrativa deguda amb altres bancs d'ADN que pogueren existir, en l'administració general de l'Estat i en la resta de comunitats autònombes.

que señala la autorización, de conformidad con el informe del órgano competente en materia de cultura y patrimonio, atendiendo prioritariamente la integridad de las colecciones, su mejor conservación y función cultural y científica y la proximidad al lugar donde se ha realizado la exhumación.

3. El órgano competente en materia de memoria democrática podrá autorizar o suscribir convenios de colaboración con otras entidades públicas o privadas a fin de proceder al traslado, estudio, conservación, restauración, exhibición pública y difusión de los bienes asociados a las víctimas.

CAPÍTULO VI

Identificación y Banco de ADN

Artículo 33. Plan Valenciano de Identificación de víctimas de la guerra y la dictadura franquista

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, elaborará un Plan Valenciano de Identificación de víctimas, en el cual se priorizará con carácter anual la identificación de los restos óseos exhumados de las víctimas de la guerra y la dictadura así como de las personas afectadas por la sustracción de recién nacidos y menores, atendiendo a la antigüedad de la exhumación y otros criterios técnicos que se determinen, así como a las disponibilidades presupuestarias.

2. Este Plan Valenciano de Identificación será público y se ajustará a los objetivos, prioridades y recursos contenidos en el Plan Estratégico de memoria democrática de la Comunitat Valenciana para el ejercicio correspondiente y sus programas.

Artículo 34. Pruebas para la identificación de restos

1. Por la conselleria competente en materia de memoria democrática, en coordinación con la conselleria de sanidad, se realizarán pruebas bioantropológicas y genéticas con el fin de identificar los restos óseos exhumados de las víctimas de la guerra y la dictadura franquista así como la recogida de muestras de las personas afectadas por la sustracción de recién nacidos y menores, tanto en el caso de las madres biológicas como de las personas adoptadas.

2. Sin perjuicio de la realización de las pruebas genéticas por el órgano competente en materia de memoria democrática, en el caso de proyectos de exhumaciones promovidos por las entidades locales del territorio de la Comunitat Valenciana, o por las entidades memorialistas y por las asociaciones de familiares de víctimas, las pruebas genéticas podrán ser encargadas por estas, si cuentan con los fondos económicos necesarios dentro del proyecto.

Artículo 35. Banco de datos de ADN

1. De acuerdo con el artículo 12.3 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, las pruebas bioantropológicas y genéticas se gestionarán a través de un sistema de banco de datos de ADN, que pondrá a disposición de las familias los medios técnicos para la identificación de las personas desaparecidas durante la guerra y la dictadura franquista.

2. En todo caso, el banco de datos de ADN contendrá una base de datos de los perfiles genéticos obtenidos a partir de los restos exhumados de las personas desaparecidas durante la guerra y la dictadura franquista, y una base de datos de los perfiles genéticos de los familiares de esas personas desaparecidas que así lo requieran.

Igualmente, en el caso de recién nacidos y menores sustraídos, recogerá una base de datos de perfiles genéticos de las madres biológicas y otros familiares así como de las personas adoptadas que lo soliciten.

3. La gestión de este sistema de bancos de datos corresponderá a la conselleria competente en materia de memoria democrática y supondrá establecer los perfiles genéticos que permitan la interconexión de datos y la colaboración y cooperación administrativa debida con otros bancos de ADN que pudieran existir, en la Administración general del Estado y en el resto de comunidades autónomas.

Article 36. Procediment per a la realització de proves d'identificació genètica

1. A través de mitjans propis, o mitjançant conveni o contracte amb entitats externes amb capacitat tècnica suficient, s'establirà el procediment per a recollir mostres d'ADN tant de les restes óssies provinents de les exhumacions, com de familiars d'aquests, per a seqüenciar-ne l'ADN, determinar-ne el perfil genètic i fer-ne la comparació i inscripció al banc de dades d'ADN.

2. Les persones afectades per la sostracció de nadons o menors i els descendents directes fins al quart grau de víctimes desaparegudes de la guerra i la dictadura franquista, podran sol·licitar que els siguin preses mostres per a seqüenciar el seu ADN i comparar-lo amb les dades que s'emmagatzemem, o puguen ser emmagatzemades, en el banc de dades d'ADN. Aquestes mostres hauran de ser analitzades en un termini de tres mesos després de la seua sol·licitud, evitant la deterioració d'aquestes i donant preferència a les persones d'edat avançada.

3. Les persones sol·licitants hauran d'autoritzar a través de document administratiu el lliurament de mostres biològiques i consentiment per a la seua utilització d'acord amb els objectius marcats en la Llei 14/2017, de 10 de novembre i la legislació de protecció de dades. Així mateix, en el cas de sostracció de nadons o menors, s'haurà de realitzar una declaració jurada sobre la veracitat de la relació familiar amb la víctima.

4. A l'efecte s'aprovarà un protocol d'identificació que haurà de tindre en compte la normativa de protecció de dades de caràcter personal i tots aquells criteris establits pel Ministeri de Justícia, Institut Nacional de Toxicologia i Ciències Forense, així com els aspectes ètics i de bioseguretat i els continguts en la *Guia de bones pràctiques*, per a l'ús de la genètica forense i investigacions sobre drets humans i dret internacional humanitari del Ministeri de Justícia.

5. Es promourà la col·laboració amb entitats acadèmiques i institucions públiques i privades oportunes, havent de garantir-se la presència d'un grup expert en bioètica per a assegurar la solvència ètica de les comprovacions.

CAPÍTOL VII

Actuacions per a la dignificació de les fosses

Article 37. Protocol de dignificació de fosses

D'acord amb l'article 37 de la Llei 14/2017, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, en col·laboració amb la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural, i d'acord amb les entitats locals, impulsarà un protocol d'actuació per a dignificar les fosses en els cementeris municipals, parroquials, i en tots els llocs fora d'ells que continguen o hagen contingut enterraments relacionats amb la guerra i el franquisme.

Article 38. Actuacions de dignificació

1. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, senyalitzarà com a llocs de la Memòria de la Comunitat Valenciana, les fosses incloses en el Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana.

2. Sense perjudici del que es preveja en el protocol que s'aprove, la dignificació consistirà a instal·lar una placa commemorativa amb les principals dades disponibles de les persones que presumptament van ser enterrades en la fossa i la interpretació de l'esdevingut, o bé un monòlit o senyal de dignificació equivalent.

3. Qualsevol altra forma de dignificació a instància de les persones interessades o dels ajuntaments exigirà autorització de l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica. La dignificació i senyalització de fosses no previstes en el Mapa de Fosses de la Comunitat Valenciana, seguirà els criteris fixats en el corresponent protocol i donant en qualsevol cas audiència a l'ajuntament.

Artículo 36. Procedimiento para la realización de pruebas de identificación genética

1. A través de medios propios, o mediante convenio o contrato con entidades externas con capacidad técnica suficiente, se establecerá el procedimiento para recoger muestras de ADN tanto de los restos óseos procedentes de las exhumaciones, como de los familiares de estos, para secuenciar su ADN, determinar su perfil genético y proceder a su comparación e inscripción en el Banco de datos de ADN.

2. Las personas afectadas por la sustracción de recién nacidos y menores y los descendientes directos hasta el cuarto grado de víctimas desaparecidas de la guerra y la dictadura franquista podrán solicitar que les sean tomadas muestras para secuenciar su ADN y puedan ser comparadas con los datos que se almacenan, o puedan ser almacenados, en el Banco de datos de ADN. Estas muestras tendrán que ser analizadas en un plazo de tres meses desde su solicitud, evitando el deterioro de las mismas y dando preferencia a las personas de edad avanzada.

3. Las personas solicitantes tendrán que autorizar a través de documento administrativo la entrega de muestras biológicas y consentimiento para su utilización de acuerdo con los objetivos marcados en la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, y la legislación de protección de datos. Asimismo, en el caso de la sustracción de recién nacidos y menores, se tendrá que realizar una declaración jurada sobre la veracidad de la relación familiar con la víctima.

4. A tal efecto se aprobará un protocolo de identificación que tendrá que tener en cuenta la normativa de protección de datos de carácter personal y todos aquellos criterios establecidos por el Ministerio de Justicia, Instituto Nacional de Toxicología y Ciencias Forense, así como los aspectos éticos y de bioseguridad y los contenidos en la Guía de Buenas Prácticas, para el uso de la genética forense e investigaciones sobre derechos humanos y derecho internacional humanitario del Ministerio de Justicia.

5. Se promoverá la colaboración con entidades académicas e instituciones públicas y privadas oportunas, teniendo que garantizarse la presencia de un grupo experto en bioética para asegurar la solvencia ética de las comprobaciones.

CAPÍTULO VII

Actuaciones para la dignificación de las fosas

Artículo 37. Protocolo de dignificación de fosas

De acuerdo con el artículo 37 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, impulsará en colaboración con la conselleria competente en materia de patrimonio histórico y cultural, y de acuerdo con las entidades locales, un protocolo de actuación para dignificar las fosas en los cementerios municipales, parroquiales y en todos los lugares fuera de ellos que contengan o hayan contenido enterramientos relacionados con la guerra y la dictadura franquista.

Artículo 38. Actuaciones de dignificación

1. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, señalizará como Lugares de la Memoria de la Comunitat Valenciana, las fosas incluidas en el Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana.

2. Sin perjuicio de lo previsto en el protocolo que se apruebe, la dignificación consistirá en instalar una placa conmemorativa con los principales datos disponibles de las personas que presuntamente fueron enterradas en la fossa y la interpretación de lo acontecido, o bien un monolito o señal de dignificación equivalente.

3. Cualquier otra forma de dignificación a instancia de las personas interesadas o de los Ayuntamientos exigirá autorización del órgano competente en materia de memoria democrática. La dignificación y señalización de fosas no previstas en el Mapa de Fosas de la Comunitat Valenciana, seguirá los criterios fijados en el correspondiente protocolo, dando en cualquier caso audiencia al Ayuntamiento.

Article 39. Conservació, senyalització i accés als llocs en els quals es puguen localitzar restes de víctimes

1. Correspon als ajuntaments de la Comunitat Valenciana, d'acord amb les seues competències respectives:

a) Vetlar perquè les noves inhumacions de les restes de les víctimes exhumes es practiquen de manera honorable, d'acord amb les seues conviccions religioses, filosòfiques o culturals, o les que determinen els seus familiars, i no podran ser inhumades en la fossa d'origen per a garantir-ne la preservació i futures identificacions.

b) Garantir que les fosses o els llocs on es puguen localitzar restes de víctimes desaparegudes siguin respectats, i convenientment conservats i senyalitzats, de manera que sempre es puguen localitzar.

c) Eliminar els obstacles que puguen impedir o dificultar l'accés als llocs esmentats.

2. Les administracions locals i la Generalitat han de subscriure convenis i altres formes de col·laboració tècnica i econòmica en relació amb les activitats previstes en l'apartat anterior, així com per a la construcció de monuments, memorials o elements anàlegs per a restituir la dignitat de les víctimes.

CAPÍTOL VIII

Posada en coneixement a les Forces i Cossos de seguretat, la Fiscalia i els òrgans judicials, de l'existeància d'indicis de la comissió de delictes i atenció a les víctimes

Article 40. Denúncia i personació davant els òrgans jurisdiccionals

1. La Generalitat, directament o a través de l'Advocacia de la Generalitat, denunciarà, quan siga procedent, davant els òrgans jurisdiccionals, l'existeància d'indicis de comissió de delictes presumiblement constitutius i tipificats com a crims de lesa humanitat d'acord amb el dret internacional, que s'aprecien en ocasió de les localitzacions, trobales o identificacions de les víctimes, i qualssevol altres relacionats amb l'àmbit d'aplicació de la Llei 14/2017, de 10 de novembre.

2. De la mateixa manera i en els mateixos supòsits, l'Institut Valencià de Memòria Democràtica o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, podrà instar, quan siga escaient, la personació de l'Advocacia de la Generalitat en aquells procediments en els quals no haja sigut denunciант.

3. La Generalitat instarà els òrgans jurisdiccionals l'obertura d'investigacions relacionades amb la localització i identificació de víctimes desaparegudes, tant en fosses comunes de la guerra i la dictadura franquista, com en els supòsits de la sostracció de nounats i menors durant la guerra i la dictadura fins a la promulgació de la Constitució de 1978. Així mateix posarà a la disposició de les víctimes i les seues famílies els mitjans oportuns per a la indagació, esclariment, persecució i reparació de les personnes perjudicades pels delictes relacionats amb l'àmbit d'aplicació de la Llei 14/2017, de 10 de novembre.

Article 41. Oficines de víctimes

1. La Generalitat Valenciana facilitarà a les persones o entitats interessades la informació, ajuda i assistència necessàries per a l'exercici dels seus drets en aquesta matèria, d'acord amb l'article 15 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, per mitjà de la Xarxa d'Oficines de Víctimes de base territorial, per mitjà de la Xarxa d'Oficines de la Generalitat d'Assistència a les Víctimes del Delicte, i el que s'estableix en el Decret 165/2016, de 4 de novembre, del Consell, pel qual es crea i regula la Xarxa d'Oficines de la Generalitat d'Assistència a les Víctimes del Delicte.

2. Les oficines de víctimes tindran per objecte el suport tècnic, psicològic i jurídic a les víctimes de la guerra, la dictadura i la transició, en el període comprès entre el 18 de juliol de 1936 i el 29 de desembre de 1978, així com els seus familiars i els facilitaran la informació necessària per a l'exercici dels seus drets. A aquest efecte, s'elaborarà un protocol d'atenció a les víctimes en col·laboració amb l'Institut Valencià de Memòria Democràtica o, si és el cas, per l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica.

3. Les persones interessades podrán presentar en les Oficines de Víctimes les sol·licituds d'inscripció en el Cens de víctimes de la

Artículo 39. Conservación, señalización y acceso a los lugares en los cuales se puedan localizar restos de víctimas

1. Corresponde a los Ayuntamientos de la Comunitat Valenciana, de acuerdo con sus competencias respectivas:

a) Velar porque las nuevas inhumaciones de los restos de las víctimas exhumadas se practican de manera honorable, de acuerdo con sus convicciones religiosas, filosóficas o culturales, o las que determinan sus familiares, no pudiendo ser inhumados en la fosa de origen para garantizar su preservación y futuras identificaciones.

b) Garantizar que las fosas o los lugares donde se puedan localizar restos de víctimas desaparecidas sean respetados y convenientemente conservados y señalizados, de forma que siempre se puedan localizar.

c) Eliminar los obstáculos que puedan impedir o dificultar el acceso a los lugares mencionados.

2. Las administraciones locales y la Generalitat deberán subscribir convenios y otras formas de colaboración técnica y económica en relación con las actividades previstas en el apartado anterior, así como para la construcción de monumentos, memoriales o elementos análogos para restituir la dignidad de las víctimas.

CAPÍTULO VIII

Puesta en conocimiento a las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad, la Fiscalía y los órganos judiciales, de la existencia de indicios de la comisión de delitos y atención a las víctimas

Artículo 40. Denuncia y personación ante los órganos jurisdiccionales

1. La Generalitat, directamente o a través de la Abogacía de la Generalitat, denunciará, cuando proceda, ante los órganos jurisdiccionales, la existencia de indicios de comisión de delitos presumiblemente constitutivos y tipificados como crímenes de lesa humanidad, de acuerdo con el derecho internacional, que se aprecien con ocasión de las localizaciones, hallazgos o identificaciones de las víctimas, y cualesquier otros relacionados con el ámbito de aplicación de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre.

2. Del mismo modo y en los mismos supuestos, el Instituto Valenciano de Memoria Democrática, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, podrá instar, cuando proceda, la personación de la Abogacía de la Generalitat en aquellos procedimientos en los cuales no haya sido denunciante.

3. La Generalitat instará a los órganos jurisdiccionales la apertura de investigaciones relacionadas con la localización e identificación de víctimas desaparecidas, tanto en fosas comunes de la guerra y la dictadura franquista, como en los supuestos de la sustracción de recién nacidos y menores durante la guerra y la dictadura franquista hasta la promulgación de la Constitución de 1978. Así mismo pondrá a disposición de las víctimas y sus familias los medios oportunos para la indagación, esclarecimiento, persecución y reparación de las personas perjudicadas por los delitos relacionados con el ámbito de aplicación de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre.

Artículo 41. Oficinas de víctimas

1. La Generalitat facilitará a las personas o entidades interesadas la información, ayuda y asistencia necesarias para el ejercicio de sus derechos en esta materia, de acuerdo con el artículo 15 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, por medio de la Red de Oficinas de Víctimas de base territorial, por medio de la Red de Oficinas de la Generalitat de Asistencia a las Víctimas del Delito, y lo establecido en el Decreto 165/2016, de 4 de noviembre, del Consell, por el que se crea y regula la Red de Oficinas de la Generalitat de Asistencia a las Víctimas del Delito.

2. Las Oficinas de Víctimas tendrán por objeto el apoyo técnico, psicológico y jurídico a las víctimas de la guerra, la dictadura y la transición, en el periodo comprendido entre el 18 de julio de 1936 y el 29 de diciembre de 1978, así como sus familiares y les facilitarán la información necesaria para el ejercicio de sus derechos. A tal efecto, se elaborará un protocolo de atención a las víctimas en colaboración con el Instituto Valenciano de Memoria Democrática, o, en su caso, por el órgano competente en materia de memoria democrática.

3. Las personas interesadas podrán presentar en las Oficinas de Víctimas las solicitudes de inscripción en el Censo de víctimas de la Comu-

Comunitat Valenciana i en el Registre de víctimes desaparegudes, així com qualsevol altra dada, testimoniatge i documentació sobre la vulneració de drets humans durant la guerra i la dictadura franquista i la transició que serà traslladat a l'òrgan competent per a la seu tramitació i resolució.

Amb caràcter anual es donarà compte de totes les actuacions de les oficines de víctimes en relació amb les víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició a l'Institut Valencià de Memòria Democràtica o, si és el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

4. Les oficines de víctimes realitzaren labors de divulgació i sensibilització sobre els sofriments i lluites que van protagonitzar les víctimes de la guerra, la dictadura franquista i la transició en el període adés estableert.

CAPÍTOL IX *Moviment memorialista*

Article 42. Registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana i procediment d'inscripció

El funcionament de les entitats memorialistes i el procediment d'inscripció en aquelles serà el previst en el Decret 178/2016, de 2 de desembre, del Consell, pel qual s'aprova el registre d'entitats memorialistes de la Comunitat Valenciana.

CAPÍTOL X *Documentació relativa a la memòria democràtica valenciana*

Article 43. Dret d'accés als documents i arxius públics, privats i eclesiàstics

1. L'òrgan competent en matèria de memòria democràtica, en col·laboració amb el competent en matèria de cultura, de conformitat amb l'article 19 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i ateses les disposicions en matèria d'arxius vinculats a Drets Humans que recullen l'ONU, la UNESCO i el Parlament Europeu, garantirà l'accés als arxius públics, privats i eclesiàstics, en relació amb persones desaparegudes en ocasió de la guerra, la dictadura franquista i la transició, de conformitat amb la seua pròpia normativa.

2. Les institucions privades i eclesiàstiques davant de les quals es realitzen les peticions d'accés hauran d'atendre les sol·licituds amb promptitud i diligència. La conselleria competent en matèria de memòria democràtica actuarà davant els arxius públics i privats, en cas de no facilitar la documentació sol·licitada o dificultar-ne la consulta.

3. Per l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica es promouran mesures de col·laboració, cooperació i coordinació amb l'Administració General de l'Estat, per a facilitar l'accés a la documentació sobre persones desaparegudes que tinga depositada i respecte dels arxius militars.

Article 44. Pla d'actuació de protecció i recuperació de documents de la memòria democràtica valenciana

1. En el marc del Pla estratègic de memòria democràtic, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, anualment elaborarà un pla d'actuació de protecció i recuperació de documents de la memòria democràtica valenciana, en el qual s'escometran les actuacions necessàries per a reunir i recuperar els documents i testimoniatges orals d'interès en aquesta matèria.

2. El pla d'actuació inclourà d'acord amb les disponibilitats pressupostàries, un programa d'adquisició o trasllat de documents referits a la memòria democràtica valenciana que obren en arxius públics o privats, nacionals o estrangers, la rellevància pública, dificultat d'accés o perill de desaparició dels quals així ho aconsellen.

3. El pla d'actuació incorporarà la previsió de col·laboració amb les entitats locals valencianes en la conservació i manteniment de la documentació que obre en poder d'aquelles, que es referisquen a la

nitat Valenciana y en el Registro de víctimas desaparecidas, así como cualquier otro dato, testimonio y documentación sobre la vulneración de derechos humanos durante la guerra y la dictadura franquista y la transición que será trasladado al órgano competente para su tramitación y resolución.

Con carácter anual se dará cuenta de todas las actuaciones de las Oficinas de Víctimas en relación con las víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición al Instituto Valenciano de Memoria Democrática o, en su caso, el órgano competente en materia de memoria democrática.

4. Las Oficinas de Víctimas realizarán labores de divulgación y sensibilización sobre los sufrimientos y luchas que protagonizaron las víctimas de la guerra, la dictadura franquista y la transición en el periodo establecido anteriormente.

CAPÍTULO IX *Movimiento memorialista*

Artículo 42. Registro de entidades memorialistas de la Comunitat Valenciana y procedimiento de inscripción

La regulación y funcionamiento del Registro de entidades memorialistas y el procedimiento de inscripción en los mismos será el previsto en el Decreto 178/2016, de 2 de diciembre, del Consell, por el que se aprueba el registro de entidades memorialistas de la Comunitat Valenciana.

CAPÍTULO X *Documentación relativa a la memoria democrática valenciana*

Artículo 43. Derecho de acceso a los documentos y archivos públicos, privados y eclesiásticos

1. El órgano competente en materia de memoria democrática, en colaboración con el competente en materia de cultura, de conformidad con el artículo 19 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, y atendiendo a las disposiciones en materia de archivos vinculados a Derechos Humanos que recogen la ONU, la UNESCO y el Parlamento Europeo, garantizará el acceso a los archivos públicos, privados y eclesiásticos en relación con personas desaparecidas con ocasión de la guerra, la dictadura franquista y la transición de conformidad con su propia normativa.

2. Las instituciones privadas y eclesiásticas ante las cuales se realicen las peticiones de acceso tendrán que atender las solicitudes con prontitud y diligencia. La conselleria competente en materia de memoria democrática actuará ante los archivos públicos y privados, en caso de no facilitar la documentación solicitada o dificultar su consulta.

3. Por el órgano competente en materia de memoria democrática se promoverán medidas de colaboración, cooperación y coordinación con la Administración General del Estado, para facilitar el acceso a la documentación sobre personas desaparecidas que tenga depositada y respecto de los archivos militares.

Artículo 44. Plan de actuación de protección y recuperación de documentos de la memoria democrática valenciana

1. En el marco del Plan estratégico de memoria democrática, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, anualmente elaborará un Plan de actuación de protección y recuperación de documentos de la memoria democrática valenciana, en el cual se acometerán las actuaciones necesarias para reunir y recuperar los documentos y testimonios orales de interés en esta materia.

2. El Plan de actuación incluirá de acuerdo con las disponibilidades presupuestarias, un programa de adquisición o traslado de documentos referidos a la Memoria Democrática Valenciana que obren en archivos públicos o privados, nacionales o extranjeros, la relevancia pública de los cuales, dificultad de acceso o peligro de desaparición así lo aconsejen.

3. El Plan de actuación incorporará la previsión de colaboración con las entidades locales valencianas en la conservación y mantenimiento de la documentación que obre en poder de las mismas que se refieran a la

violència i repressió exercides durant la guerra i la posterior dictadura franquista.

Article 45. Fons documental de memòria democràtica valenciana

1. L'òrgan competent en matèria de memòria democràtica en col·laboració amb l'òrgan competent en matèria de cultura, impulsarà la creació d'un Fons documental de memòria democràtica valenciana, la missió del qual serà la investigació històrica, la recerca i l'accés de noves fonts.

2. El Fons comptarà amb un Centre Virtual Documental de la Memòria Democràtica Valenciana, on es recopilaran en suport digital els documents de la memòria, amb la finalitat de contribuir a la conservació de la informació que contenen i facilitar al màxim la seua difusió a través del web corporatiu.

3. S'establiran les fórmules de cooperació necessàries amb persones investigadores, fundacions, entitats memorialistes i associacions de familiars de víctimes, així com amb el Centre Documental de la Memòria Històrica, previst en l'art. 25 de Llei 20/2022, de 19 d'octubre, de memòria democràtica.

CAPÍTOL XI

Llocs i itineraris de la memòria democràtica valenciana

Article 46. Principis generals

La Generalitat Valenciana, en l'àmbit de les seues competències, desenvoluparà les seues actuacions en relació amb els espais de la memòria democràtica valenciana, conformement als principis següents:

a) Caràcter general de la protecció. Constitueix un deure dels poders públics i de la ciutadania adoptar les mesures previstes en la Llei 14/2017, 10 de novembre, i el desenvolupament reglamentari per a la seu protecció.

b) Col·laboració institucional. L'Administració de la Comunitat Valenciana col·laborarà amb l'Administració general de l'Estat i amb les entitats locals, amb vista a la seu declaració, protecció, conservació i divulgació.

c) Col·laboració amb les parts titulars dels béns. Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana col·laboraran, en el marc del que es disposa en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i el seu desenvolupament reglamentari, amb particulars i institucions que siguin titulars de béns que integren els espais de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, amb vista a la seu declaració, protecció, conservació i divulgació.

d) Foment. Els pressupostos de la Generalitat concediran especial consideració a la protecció, conservació i divulgació dels llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana.

e) Accés. En els termes previstos en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i el seu desenvolupament reglamentari, els espais de la memòria democràtica valenciana seran accessibles a la ciutadania a fi de contribuir al seu coneixement i respecte.

f) Divulgació. Les administracions públiques de la Comunitat Valenciana promocionaran i divulgaran els espais de la memòria democràtica valenciana, i el seu estudi formarà part del sistema educatiu de la Comunitat Valenciana.

Article 47. Llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

1. Seran objecte d'inscripció en el Catàleg de Llocs i Itineraris de la Memòria Democràtica de la Comunitat Valenciana, mitjançant el procediment previst en l'article 22 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, aquells espais, immobles o paratges de la Comunitat Valenciana que revelen interès per a la Comunitat Autònoma, per haver-s'hi desenvolupat fets de singular rellevància vinculats a la memòria democràtica, per la seu significació històrica, simbòlica o per la seu repercussió en la memòria col·lectiva de la lluita dels valencians i valencianes pels seus drets i llibertats democràtiques, en el període que abasta des de la proclamació de la II República Espanyola, el 14 d'abril de 1931, fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, el 10 de juliol de 1982.

La inscripció d'un lloc o itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana en el Catàleg mitjançant el procediment previst

violencia y represión ejercidas durante la guerra y la posterior dictadura franquista.

Artículo 45. Fondo Documental de Memoria Democrática Valenciana

1. El órgano competente en materia de memoria democrática en colaboración con el competente en materia de cultura, impulsará la creación de un Fondo Documental de Memoria Democrática Valenciana, cuya misión será la investigación histórica, la búsqueda y el acceso de nuevas fuentes.

2. El Fondo contará con un Centro Virtual Documental de la Memoria Democrática Valenciana donde se recopilará en soporte digital los documentos de la memoria, con el fin de contribuir a la conservación de la información que contenga y facilitar al máximo su difusión a través de la web corporativa.

3. Se establecerán las fórmulas de cooperación necesarias con personas investigadoras, fundaciones, entidades memorialistas y asociaciones de familiares de víctimas, así como con el Centro Documental de la Memoria Histórica, previsto en el art. 25 de Ley 20/2022, de 19 de octubre, de memoria democrática.

CAPÍTULO XI

Lugares e itinerarios de la memoria democrática valenciana

Artículo 46. Principios generales

La Generalitat, en el ámbito de sus competencias, desarrollará sus actuaciones en relación con los espacios de la memoria democrática valenciana, con arreglo a los siguientes principios:

a) Carácter general de la protección. Constituye un deber de los poderes públicos y de la ciudadanía adoptar las medidas previstas en la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, y su desarrollo reglamentario para su protección.

b) Colaboración institucional. La Administración de la Comunitat Valenciana colaborará con la Administración General del Estado y con las entidades locales, en orden a su declaración, protección, conservación y divulgación.

c) Colaboración con las partes titulares de los bienes. Las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana colaborarán, en el marco de lo dispuesto en la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, y su desarrollo reglamentario, con particulares e instituciones que sean titulares de bienes que integren los espacios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, en orden a su declaración, protección, conservación y divulgación.

d) Fomento. Los Presupuestos de la Generalitat concederán especial consideración a la protección, conservación y divulgación de los lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana.

e) Acceso. En los términos previstos en la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, y su desarrollo reglamentario, los espacios de la memoria democrática valenciana serán accesibles a la ciudadanía a fin de contribuir a su conocimiento y respeto.

f) Divulgación. Las administraciones públicas de la Comunitat Valenciana promocionarán y divulgarán los espacios de la memoria democrática valenciana, y su estudio formará parte del sistema educativo de la Comunitat Valenciana.

Artículo 47. Lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana

1. Serán objeto de inscripción en el Catálogo de Lugares e Itinerarios de la Memoria Democrática de la Comunitat Valenciana, mediante el procedimiento previsto en el artículo 22 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, aquellos espacios, inmuebles o parajes de la Comunitat Valenciana que revelen interés para la Comunitat Autónoma, por haberse desarrollado en ellos hechos de singular relevancia vinculados a la memoria democrática, por su significación histórica, simbólica o por su repercusión en la memoria colectiva de la lucha de los valencianos y valencianas por sus derechos y libertades democráticas, en el período que abarca desde la proclamación de la II República Espanyola, el 14 de abril de 1931, hasta la entrada en vigor del Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana, el 10 de julio de 1982.

La inscripción de un lugar o itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana en el Catálogo mediante el procedimiento

en l'art. 22 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, suposaran un reconeixement singular i l'aplicació del règim de protecció establitzat en els art. 25, 26 i 27 de la citada llei, i seran objecte de difusió i senyalització, en la qual necessàriament s'inclourà la interpretació de l'esdevingut i, si fa el cas, el nom de les víctimes.

2. Els llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana als quals es refereix la Disposició addicional novena, apartats 1 i 2 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, seran inscrits directament en el Catàleg dels Llocs i Itineraris de la Memòria Democràtica de la Comunitat Valenciana, d'ofici o a instàncies de part, com a Llocs i Itinerari de la Memòria Democràtica de la Comunitat Valenciana a documentar, i seran objecte de senyalització i difusió oficial per la Generalitat interpretant l'esdevingut i, si fa el cas, amb indicació del nom de les víctimes, amb la col·laboració de les entitats locals de l'entorn, universitats i associacions memorialistes.

Aquests llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana gaudiran del règim de protecció al qual es refereix l'article 27 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, en atenció a la transcendència dels fets que s'hi van produir, la seua ubicació i estat de conservació, tot salvaguardant sempre la seua naturalesa memorialista i reparadora, i s'inclouran en el corresponent catàleg municipal de béns.

3. Els ajuntaments, en exercici de les seues competències, podran declarar llocs i itineraris de la memòria democràtica d'interés local per haver-se desenvolupat en ells fets de singular rellevància vinculats a la memòria democràtica, per la seua significació històrica, simbòlica o per la seua repercussió en la memòria col·lectiva de la lluita dels valencians i valencianes pels seus drets i llibertats democràtiques, en el període que abasta des de la proclamació de la II República Espanyola, el 14 d'abril de 1931, fins a l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, el 10 de juliol de 1982.

Aquests llocs i itineraris s'inscriuran en el catàleg municipal de béns amb un grau de protecció adequat en atenció a la transcendència dels fets que s'hi van produir, la seua ubicació i estat de conservació, tot salvaguardant sempre la seua naturalesa memorialista i reparadora, i seran objecte de comunicació a l'òrgan autonòmic competent en matèria de memòria democràtica.

Alhora, els referits llocs i itineraris de la memòria democràtica seran objecte de senyalització i difusió oficial pels ajuntaments, tot interpretant l'esdevingut i, si fa el cas, amb indicació del nom de les víctimes.

Article 48. Contingut del Catàleg dels llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana

1. El Catàleg de llocs i itineraris de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana tindrà el contingut següent:

a) Cada lloc de la memòria inscrit tindrà el seu corresponent foli o fitxa registral.

b) Hauran de constar tant la resolució d'inici del procediment, com la de declaració i ordre d'inscripció de cada lloc i itinerari de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana. Igualment, hi hauran de constar les resolucions que modifiquen el contingut registral.

c) Respecte de cada lloc i itinerari, es farà descripció de les seues característiques identificatives i de les mesures provisionals, cautelars i definitives adoptades en relació amb aquest.

d) S'inscriuran les transmissions i intervencions que afecten els béns identificats com a llocs i itineraris de la memòria.

e) Es recolliran quants actes administratius afecten els béns inscrits.

2. La informació inscrita es realitzarà conforme a una classificació dels Llocs i Itineraris de la Memòria Democràtica per tipologies i, al seu torn, per categories. Així mateix, haurà de realitzar-se una diferenciació territorial.

3. El Catàleg de Llocs i Itineraris de la Memòria Democràtica de la Comunitat Valenciana és públic i la seua consulta, telemàtica o presencial, serà gratuïta.

Article 49. Tipologia i categories de béns inscrits

1. La tipologia i categories dels béns inscrits serà la següent:
1.1. Tipología: llocs i itineraris

previsto en el art 22 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, supondrán un reconocimiento singular y la aplicación del régimen de protección establecido en los art 25, 26 y 27 de la citada ley y serán objeto de difusión y señalización en la que necesariamente se incluirá la interpretación de lo acontecido y, en su caso, el nombre de las víctimas.

2. Los lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana a los que se refiere la Disposición adicional novena, apartados 1 y 2 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, serán inscritos directamente en el Catálogo de los Lugares e Itinerarios de la Memoria Democrática de la Comunitat Valenciana, de oficio o a instancia de parte, como Lugares e Itinerario de la Memoria Democrática de la Comunitat valenciana, a documentar, y serán objeto de señalización y difusión oficial por la Generalitat interpretando lo acontecido y, en su caso, con indicación del nombre de las víctimas, con la colaboración de las entidades locales del entorno, universidades y asociaciones memorialistas.

Estos lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana gozarán del régimen de protección al que se refiere el artículo 27 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, en atención a la transcendencia de los hechos que en ellos se produjeron, su ubicación y estado de conservación, salvaguardando siempre su naturaleza memorialista y reparadora, y se incluirán en el correspondiente catálogo municipal de bienes.

3. Los ayuntamientos, en ejercicio de sus competencias, podrán declarar lugares e itinerarios de la memoria democrática de interés local por haberse desarrollado en ellos hechos de singular relevancia vinculados a la memoria democrática, por su significación histórica, simbólica o por su repercusión en la memoria colectiva de la lucha de los valencianos y valencianas por sus derechos y libertades democráticas, en el período que abarca desde la proclamación de la II República Española, el 14 de abril de 1931, hasta la entrada en vigor del Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana, el 10 de julio de 1982.

Estos lugares e itinerarios se inscribirán en el catálogo municipal de bienes con un grado de protección adecuado en atención a la transcendencia de los hechos que en ellos se produjeron, su ubicación y estado de conservación, salvaguardando siempre su naturaleza memorialista y reparadora, y serán objeto de comunicación al órgano autonómico competente en materia de memoria democrática.

Asimismo, los referidos lugares e itinerarios de la memoria democrática serán objeto de señalización y difusión oficial por los Ayuntamientos interpretando lo acontecido y, en su caso, con indicación del nombre de las víctimas.

Artículo 48. Contenido del Catálogo de los lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana

1. El Catálogo de lugares e itinerarios de la memoria democrática de la Comunidad Valenciana tendrá el contenido siguiente:

a) Cada lugar de la memoria inscrito tendrá su correspondiente folio o ficha registral.

b) Tendrán que constar tanto la resolución de inicio del procedimiento, como la de declaración y orden de inscripción de cada lugar e itinerario de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana. Igualmente, tendrán que constar las resoluciones que modifican el contenido registral.

c) Respecto de cada lugar e itinerario, se hará descripción de sus características identificativas y de las medidas provisionales, cautelares y definitivas adoptadas en relación con el mismo.

d) Se inscribirán las transmisiones e intervenciones que afectan a los bienes identificados como lugares e itinerarios de la memoria.

e) Se recogerán cuántos actos administrativos afecten a los bienes inscritos.

2. La información inscrita se realizará conforme a una clasificación de los lugares o itinerarios de la memoria democrática por tipologías y, a su vez, por categorías. Así mismo tendrá que realizarse una diferenciación territorial.

3. El Catálogo de Lugares e Itinerarios de la Memoria Democrática de la Comunitat Valenciana es público y su consulta, telemática o presencial, será gratuita.

Artículo 49. Tipología y categorías de bienes inscritos

1. La tipología y categorías de los bienes inscritos será la siguiente:
1.1. Tipología: Lugares e Itinerarios

1.2. Categories

1.2.1. Llocs de la memòria de la II República

- a) Espais del govern i de l'administració
  - b) Espais educatius, espais culturals
  - c) Espais socials, polítics i sindicals
  - d) València, capitalitat de la República
- 1.2.2. Llocs de la memòria de la guerra
- a) Llocs d'enfrontament bèl·lic, línies defensives, patrimoni bèl·lic, etc.
  - b) Llocs de bombardeig de nuclis urbans i població civil
  - c) Hospitals militars, de campanya o de sang
  - d) Espais de la rereguarda republicana (colònies escolars, llars infantils, residències, escoles)
  - e) Llocs de repressió i detenció durant la guerra
- 1.2.3. Llocs de la memòria de la repressió de la dictadura franquista i la transició
- a) Camps de concentració, presons provisionals i centres de detenció
  - b) Murs o espais d'execució.
  - c) Fosses i memorials
  - d) Llocs públics o privats on es va utilitzar el treball forçat.
- 1.2.4. Llocs de la guerrilla republicana antifranquista
- 1.2.5 Llocs de l'exili republicà
- a) Monuments-homenatge, memorials
  - 1.2.6. Llocs de deportació
  - a) Monuments-homenatge, memorials
  - 1.2.7. Llocs d'assemblees, vagues, reunions i resistència
  - 1.2.8. Altres
2. Itineraris de la memòria.
- Idéntica classificació i categorització

Article 50. Xarxa d'espais de la memòria democràtica valenciana

1. Es crea la xarxa d'espais de la memòria democràtica valenciana on s'inclouran tots aquells espais, immobles o paratges amb valors històrics o simbòlics, que servisquen com a espais de transmissió de la memòria democràtica, tinguen protecció memorialista o no, com una manera d'integrar i posar en valor la memòria democràtica valenciana, a través de la recuperació, senyalització i difusió del patrimoni memorial del període 1931-1982.

2. Sense perjudici de la protecció dels llocs i itineraris de la Memòria Democràtica i dels béns del patrimoni cultural valencià, els restants béns i espais gaudiran en el planejament territorial i urbanístic d'especial protecció en atenció a la transcendència dels fets que s'hi van produir, la participació de les dones, la seu ubicació, estat de conservació, adequació urbanística i impacte econòmic i social, salvaguardant sempre la seua naturalesa memorialista i reparadora.

Article 51. Activitats de difusió i divulgació

1. En compliment de l'article 28 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, adoptarà les mesures oportunas per a la difusió i divulgació dels llocs i itineraris de la memòria democràtica, així com dels valors que representen.

2. Entre les activitats de difusió i divulgació en relació amb els llocs de la memòria, s'inclourà:

a) Centres d'interpretació dels esdeveniments

b) Edició de publicacions. S'editaràn les publicacions corresponents per a la difusió de la memòria democràtica valenciana entorn dels llocs i itineraris de la memòria, a través de fullets, díptics, tríptics, llibres, guies i altres materials de divulgació.

c) Materials didàctics. D'acord amb l'article 33 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, es desenvoluparan els materials corresponents per a dotar el professorat d'eines conceptuals i metodològiques per al tractament educatiu de la memòria democràtica valenciana, entorn dels llocs i itineraris de la memòria.

d) Continguts audiovisuals. D'acord amb l'article 34 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, es crearan materials audiovisuals per a la difusió i divulgació de la memòria democràtica valenciana, a través dels mitjans de comunicació pùblics de la Comunitat Valenciana.

1.2. Categorías

1.2.1. Lugares de la memoria de la II República:

- a) espacios del gobierno y de la administración
- b) espacios educativos, espacios culturales
- c) espacios sociales, políticos y sindicales
- d) Valencia, capitalidad de la República

1.2.2. Lugares de la memoria de la guerra.

a) Lugares de enfrentamiento bélico, líneas defensivas, patrimonio bélico, etc.

b) Lugares de bombardeo de cascos urbanos y población civil

c) Hospitales militares, de campaña o de sangre

d) Espacios de la retaguardia republicana (colonias escolares, hogares infantiles, residencias, escuelas)

e) Lugares de represión y detención durante la guerra

1.2.3. Lugares de la memoria de la represión de la dictadura franquista y de la transición

a) Campos de concentración, prisiones provisionales y centros de detención

b) Paredones o espacios de ejecución.

c) Fosas y memoriales

d) Lugares públicos o privados donde se utilizó el trabajo forzado.

1.2.4. Lugares de la guerrilla republicana antifranquista

1.2.5. Lugares del exilio republicano

a) monumentos-homenaje, memoriales

1.2.6. Lugares de deportación

a) monumentos-homenaje, memoriales

1.2.7. Lugares de asambleas, huelgas, reuniones y resistencia

1.2.8. Otros

2. Itinerarios de la memoria.

Idéntica clasificación y categorización

Artículo 50. Red de espacios de la memoria democrática valenciana

1. Se crea la red de espacios de la memoria democrática valenciana donde se incluirán todos aquellos espacios, inmuebles o parajes con valores históricos o simbólicos, que sirvan como espacios de transmisión de la memoria democrática, cuenten o no con protección memorialista, como una manera de integrar y poner en valor la memoria democrática valenciana a través de la recuperación, señalización y difusión del patrimonio memorial del periodo 1931-1982.

2. Sin perjuicio de la protección de los lugares e itinerarios de la memoria democrática y de los bienes del patrimonio cultural valenciano, los restantes bienes y espacios disfrutarán en el planeamiento territorial y urbanístico de especial protección en atención a la trascendencia de los hechos que en ellos se produjeron, la participación de las mujeres, su ubicación, estado de conservación, adecuación urbanística e impacto económico y social, salvaguardando siempre su naturaleza memorialista y reparadora.

Artículo 51. Actividades de difusión y divulgación

1. En cumplimiento del artículo 28 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, el Instituto Valenciano de la memoria democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, adoptará las medidas oportunas para la difusión y divulgación de los lugares e itinerarios de la memoria democrática, así como de los valores que representan.

2. Entre las actividades de difusión y divulgación en relación con los lugares de la memoria, se incluirá:

a) Centros de interpretación de los acontecimientos

b) Edición de publicaciones. Se editarán las publicaciones correspondientes para la difusión de la memoria democrática valenciana, en torno a los lugares e itinerarios de la memoria, a través de folletos, dípticos, trípticos, libros, guías y otros materiales de divulgación.

c) Materiales didácticos. De acuerdo con el artículo 33 de la ley 14/2017, de 10 de noviembre, se desarrollarán los materiales correspondientes para dotar al profesorado de herramientas conceptuales y metodológicas para el tratamiento educativo de la memoria democrática valenciana, en torno a los lugares e itinerarios de la memoria.

d) Contenidos audiovisuales. De acuerdo con el artículo 34 de la ley 14/2017, de 10 de noviembre, se crearán materiales audiovisuales para la difusión y divulgación de la memoria democrática valenciana, a través de los medios de comunicación pùblics de la Comunitat Valenciana.

e) Senyalització. La identitat gràfica dels llocs i itineraris de la memòria democràtica es desenvoluparà d'acord amb l'article 28.2 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre. En el cas de les fosses s'actuarà d'acord amb el capítol sobre actuacions per a la dignificació de les fosses del present decret del Consell.

3. En tots els casos, s'instal·laran panells informatius amb les principals dades històriques sobre l'esdevenit; per a això, es creerà a més un manual tècnic de senyalització dels espais, llocs i itineraris de la memòria democràtica.

El manual recollirà les pautes de disseny gràfic i construcció de la senyalització dels espais, llocs i itineraris de la memòria, amb l'objectiu de dotar-los d'una identitat visual pròpia.

4. El contingut de les activitats i els materials atendrà el manual d'estil sobre llenguatge i tractament de la informació en matèria democràtica previst en l'article 34 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, i en tot cas s'inclourà la informació històrica relativa als fets esdevinguts entorn de la repressió patida per les persones i organitzacions allí represaliades, incloent-hi tota la informació relativa als qui van patir aquella situació en la defensa dels valors democràtics, com noms i dades biogràfiques de les víctimes, nom de les organitzacions polítiques, sindicalistes i d'un altre tipus a les quals pertanyien les víctimes, així com la iconografia vinculada a aquestes organitzacions i al propi govern democràtic de la segona República. En tot cas es destacarà la participació de les dones en els fets.

5. Es promourà la col·laboració amb les associacions memorialistes i entitats locals de la Comunitat Valenciana en activitats que posen en valor els llocs de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana, i commemoren els esdeveniments que van motivar la seua inscripció en el Catàleg.

6. La Generalitat afavorirà l'accés a la memòria democràtica a través de Tecnologies de la Informació i la Comunicació, i subministraran mitjançant elles tota la informació necessària relativa als llocs de la memòria democràtica de la Comunitat Valenciana. Això inclou visites virtuals d'aquells llocs que es consideren de particular rellevància com a patrimoni de la memòria democràtica.

7. L'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, impulsarà en col·laboració amb els òrgans competents en gestió de patrimoni cultural i foment turístic, l'adecuada promoció de Llocs i itineraris de Memòria Democràtica amb l'objecte que puguen ser degudament coneiguts i visitats.

CAPÍTOL XII

Investigació, ensenyament i divulgació

Article 52. Seccions museísticas de la memòria democràtica valenciana

1. A fi de contribuir al foment de la cultura de la memòria democràtica valenciana es crearan centres d'interpretació, espais expositius i seccions museísticas en els museus gestionats per la Generalitat. En el cas que es tracte d'equipaments de titularitat d'una altra administració pública del territori de la Comunitat Valenciana, es realitzarà en col·laboració amb aquelles mitjançant conveni, i sempre respectant el principi de titularitat d'aquests.

2. En aquestes seccions es dipositaran tots aquells objectes relacionats amb la II República, la guerra, la repressió franquista, la transició, i la memòria democràtica valenciana, que els familiars i propietaris legítims decidisquer donar o cedir, i també aquells que no siguen reclamats per cap familiar.

3. Els vestigis franquistes censats en el Catàleg de vestigis de la guerra i la dictadura, que hagen sigut retirats per constituir elements contraris a la memòria democràtica i a la dignitat de les víctimes, podran ser dipositats en la secció museística de memòria democràtica habilitada a tals efectes.

Article 53. Seccions en arxius i biblioteques de la memòria democràtica valenciana

Amb l'objectiu de recuperar, conservar i divulgar la Memòria Democràtica de la II República, la guerra, la dictadura, la repressió

e) Señalización. La identidad gráfica de los lugares e itinerarios de la memoria democrática se desarrollará de acuerdo con el artículo 28.2 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre. En el caso de las fosas se procederá de acuerdo con el capítulo sobre actuaciones para la dignificación de las fosas del presente decreto del Consell.

3. En todos los casos, se instalarán paneles informativos con los principales datos históricos sobre el acontecido, para lo cual se creará además un manual técnico de señalización de los espacios, lugares e itinerarios de la memoria democrática.

El manual recogerá las pautas de diseño gráfico y construcción de la señalización de los espacios, lugares e itinerarios de la memoria con el objetivo de dotarlos de una identidad visual propia.

4. El contenido de las actividades y los materiales atenderá el manual de estilo sobre lenguaje y tratamiento de la información en materia de memoria democrática previsto en el artículo 34 de la ley 14/2017, de 10 de noviembre, y, en todo caso se incluirá la información histórica relativa en los hechos acontecidos en torno a la represión sufrida por las personas y organizaciones allí represaliadas, incluyendo toda la información relativa a quienes sufrieron aquella situación en defensa de los valores democráticos, como nombres y datos biográficos de las víctimas, nombre de las organizaciones políticas, sindicalistas y de otro tipo a las cuales pertenecían las víctimas, así como la iconografía vinculada a estas organizaciones y al propio gobierno democrático de la II República. En todo caso, se destacará la participación de las mujeres en los hechos.

5. Se promoverá la colaboración con las asociaciones memorialistas y entidades locales de la Comunitat Valenciana, en actividades que ponen en valor los lugares de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana, y conmemoran los acontecimientos que motivaron su inscripción en el Catálogo.

6. La Generalitat favorecerá el acceso a la memoria democrática a través de Tecnologías de la Información y la Comunicación y suministrará mediante ellas toda la información necesaria relativa a los lugares de la memoria democrática de la Comunitat Valenciana. Esto incluye visitas virtuales de aquellos lugares que se consideran de particular relevancia como patrimonio de la memoria democrática.

7. El Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, impulsará, en colaboración con los órganos competentes en gestión de patrimonio cultural y fomento turístico, la adecuada promoción de lugares e itinerarios de la memoria democrática con el objeto de que puedan ser debidamente conocidos y visitados.

CAPÍTULO XII

Investigación, enseñanza y divulgación

Artículo 52. Secciones museísticas de la Memoria Democrática Valenciana

1. A fin de contribuir al fomento de la cultura de la Memoria Democrática Valenciana se crearán centros de interpretación, espacios expositivos y secciones museísticas en los museos gestionados por la Generalitat. En el supuesto de que se trate de equipamientos de titularidad de otra Administración Pública del territorio de la Comunitat Valenciana, se impulsará su creación mediante convenio y siempre respetando el principio de titularidad de los mismos.

2. En estas secciones se depositarán todos aquellos objetos relacionados con la II República, la guerra, la dictadura franquista, la represión franquista, la transición y la memoria democrática valenciana que los familiares y propietarios legítimos decidan dar o ceder y también aquellos que no sean reclamados por ningún familiar.

3. Los vestigios franquistas censados en el Catálogo de vestigios de la guerra y la dictadura que hayan sido retirados por constituir elementos contrarios a la memoria democrática y a la dignidad de las víctimas, serán depositados en las secciones museísticas de Memoria Democrática Valenciana habilitadas a tales efectos.

Artículo 53. Secciones en archivos y bibliotecas de la Memoria Democrática Valenciana

Con el objetivo de recuperar, conservar y divulgar la Memoria Democrática de la II República, la guerra, la dictadura, la represión

franquista i la transició, la resistència i l'exili durant el període de 1931 a 1982 a la Comunitat Valenciana, l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica, en col·laboració amb l'òrgan competent en matèria de cultura, impulsarà el manteniment de sèries documentals sobre memòria democràtica valenciana en els arxius del Sistema d'arxius valencians. Així mateix, a les biblioteques del Sistema Bibliotecari Valencià es crearan seccions de la memòria democràtica valenciana.

Article 54. Ensenyament de la memòria democràtica valenciana

1. Sense perjudici de la inclusió per la conselleria competent en matèria d'educació, de la memòria democràtica en el currículum de l'educació primària, de l'educació secundària obligatòria, del batxillerat i cicles formatius de formació professional i de l'educació permanent de persones adultes, es promouran programes que fomenten una cultura de la pau i dels Drets Humans, així com dels valors de respecte, solidaritat i aprofundiment democràtic, amb la col·laboració de les entitats locals i les associacions memorialistes.

2. Així mateix, s'impulsarà la creació de xarxes de centres educatius i del professorat a fi de difondre i desenvolupar la memòria democràtica valenciana i la seua inclusió en tots els projectes del centre. Preferentment es programaran activitats en llocs de la memòria democràtica sobre els esdeveniments que s'hi visqueren així com sobre els fets col·lectius i individuals en defensa dels valors democràtics durant la guerra i la dictadura franquista.

3. Els programes incidiran, a més, en el coneixement dels fets que han permés recuperar la identitat lingüística, cultural i democràtica del poble valencià i de les normes que han fet possible l'exercici dels drets democràtics.

4. En tot cas, s'atendrà de forma singular l'experiència específica de les dones en l'àmbit de la memòria democràtica.

CAPÍTOL XIII

Elements contraris a la memòria democràtica

Article 55. Catàleg de vestigis de la guerra i la dictadura franquista

1. El catàleg de vestigis de la guerra i la dictadura és un registre públic on s'ha de censar, localitzar i identificar tots aquells elements contraris a la memòria democràtica, que s'exhibeixen en llocs públics i realitzats en commemoració, exaltació o enaltiment individual o col·lectiu de la sublevació militar de 1936 i de la dictadura franquista, dels seus dirigents o de les organitzacions que sustentaren el règim dictatorial, per suposar una ofensa a les víctimes i representar una agressió als valors de la convivència democràtica.

2. Qualsevol persona física o jurídica podrà comunicar a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o, si fa el cas, a la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, l'existència d'un vestigi i sol·licitar la seua inclusió en el catàleg així com la seu retirada, si escau.

Article 56. Procediment per a la retirada d'elements contraris a la memòria democràtica

1. Una comissió tècnica dependent de l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Públiques o de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, elaborarà la relació d'elements que s'han de retirar. Sols es podrà exceptuar la retirada d'aquells elements contraris a la memòria democràtica, si hi concorren raons artístiques o arquitectòniques. Sobre aquest tema es podrà recaptar l'assessorament tècnic de la conselleria competent en matèria de patrimoni històric i cultural o del comité tècnic d'experts creat a aquest efecte.

Mitjançant ordre de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica es regularà l'estructura, composició i funcionament de la Comissió Tècnica i del Comitè Tècnic d'Experts.

2. Totes les administracions públiques, en exercici de les seues competències, hauran d'adoptar les mesures necessàries per a fer la retirada o eliminació dels elements contraris a la memòria democràtica, sense perjudici de les actuacions que les víctimes o els seus familiars, o les

franquista y la transición, la resistencia y el exilio durante el periodo de 1931 a 1982 en la Comunitat Valenciana, el órgano competente en materia de memoria democrática, en colaboración con el órgano competente en materia de cultura, impulsará el mantenimiento de series documentales sobre Memoria Democrática Valenciana en los archivos del Sistema de Archivos Valencianos. Así mismo en las Bibliotecas del Sistema Bibliotecario Valenciano, se crearán secciones de la Memoria Democrática Valenciana.

Artículo 54. Enseñanza de la Memoria Democrática Valenciana

1. Sin perjuicio de la inclusión por la conselleria competente en materia de educación, de la memoria democrática en el currículum de la educación primaria, de la educación secundaria obligatoria, del bachillerato, ciclos formativos de formación profesional y de la educación permanente de personas adultas, se promoverán programas que fomenten una cultura de la paz y de los Derechos Humanos, así como de los valores de respeto, solidaridad y profundización democrática, con la colaboración de las entidades locales y las asociaciones memorialistas.

2. Asimismo, se impulsará la creación de redes de centros educativos y del profesorado al objeto de difundir y desarrollar la memoria democrática valenciana y su inclusión en todos los proyectos del centro. Preferentemente se programarán actividades en lugares de la memoria democrática sobre los acontecimientos allí vividos así como sobre los hechos colectivos e individuales en defensa de los valores democráticos durante la guerra y la dictadura franquista.

3. Los programas incidirán, además, en el conocimiento de los hechos que han permitido recuperar la identidad lingüística, cultural y democrática del pueblo valenciano y de las normas que han hecho posible el ejercicio de los derechos democráticos.

4. En todo caso, se atenderá de forma singular a la experiencia específica de las mujeres en el ámbito de la memoria democrática.

CAPÍTULO XIII

Elementos contrarios a la memoria democrática

Artículo 55. Catálogo de Vestigios de la guerra y la dictadura franquista

1. El catálogo de vestigios de la guerra y la dictadura es un registro público donde se tiene que censar, localizar e identificar todos aquellos elementos contrarios a la memoria democrática, que se exhiban en lugares públicos y realizados en conmemoración, exaltación o enaltecimiento individual o colectivo de la sublevación militar de 1936 y de la dictadura franquista, de sus dirigentes o de las organizaciones que sustentaron al régimen dictatorial, por suponer una ofensa a las víctimas y representar una agresión a los valores de la convivencia democrática.

2. Cualquier persona física o jurídica podrá comunicar al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, a la conselleria competente en materia de memoria democrática, la existencia de un vestigio y solicitar su inclusión en el catálogo así como su retirada, si procede.

Artículo 56. Procedimiento para la retirada de elementos contrarios a la memoria democrática

1. Una comisión técnica dependiente del Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Públicas, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, elaborará la relación de elementos que se tienen que retirar. Solo se podrá exceptuar la retirada de aquellos elementos contrarios a la memoria democrática, si concurren razones artísticas o arquitectónicas. Al respecto se podrá recabar el asesoramiento técnico de la conselleria competente en materia de patrimonio histórico y cultural o del comité técnico de expertos creado al efecto.

Mediante orden de la conselleria competente en materia de memoria democrática se regulará la estructura, composición y funcionamiento de la Comisión Técnica y del Comité Técnico de Expertos.

2. Todas las administraciones públicas, en ejercicio de sus competencias, tendrán que adoptar las medidas necesarias para proceder a la retirada o eliminación de los elementos contrarios a la memoria democrática, sin perjuicio de las actuaciones que las víctimas o sus familiares,

entitats memorialistes, puguen dur a terme en defensa del seu dret a l'honor i la dignitat.

3. Són persones obligades a la retirada dels vestigis, si l'element es troba en un edifici privat amb projecció a un espai visible d'accés o ús públic, les persones propietàries i, en el cas d'edificis públics o espais públics, les institucions i organismes titulars o competents.

4. L'ajuntament on se situe el vestigi requerirà a les persones, entitats i institucions obligades, a fi que en el termini de tres mesos es retiren voluntàriament els elements contraris a la memòria democràtica i a la dignitat de les víctimes, cosa que comunicarà posteriorment a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si és el cas, a la conselleria competent en matèria de memòria democràtica.

De la mateixa manera i davant el mateix òrgan, es comunicarà la retirada efectiva d'aquests elements per a donar-los de baixa en la relació d'elements contraris a la memòria democràtica i a la dignitat de les víctimes pendents de retirar.

5. En el supòsit de la no retirada voluntària dels elements contraris a la memòria democràtica, l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques o, si és el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, acordarà, en el termini d'un mes, la incoació d'ofici del procediment al qual es refereix l'article 39.7 a 10 de la Llei 14/2017, de 10 de novembre.

Article 57. Destinació i custòdia de vestigis

1. Els elements contraris a la memòria democràtica de titularitat pública que hagen estat retirats hauran de ser degudament custodiats pels ens públics propietaris dels mateixos i traslladats al cementeri de la localitat on se situen, en els casos que tinguen un caràcter funerari, o a museus o centres d'interpretació, pel seu interès com a documents o testimoniatges històrics.

2. Quan es tracte d'elements contraris a la memòria democràtica de titularitat privada que hagen sigut retirats, es reintegraran als seus propietaris. El destí d'aquests elements en cap cas podrà ser un immoble amb projecció a un espai visible d'accés o ús públic, o un espai d'ús o accés públic.

3. Els elements traslladats a cementeris ho seran amb eliminació dels elements d'exaltació i seran senyalitzats si tenen caràcter col·lectiu de forma que atorguen al lloc una funció didàctica i d'ensenyanament de la història. D'igual manera es podrà respectar el llistat de les víctimes mortes, si hi haguera, i incorporar el de les víctimes de la dictadura franquista, amb les principals dades històriques sobre l'esdevingut.

4. El procés haurà de realitzar-se respectant les sensibilitats religioses i no religioses de les persones mortes i dels seus familiars, i evitant, en tot cas, l'ofensa de les víctimes, així com facilitant el coneixement dels fets i circumstàncies esdevinguts durant la guerra i la dictadura franquista, a fi de construir una millor convivència democràtica.

5. En el cas dels vestigis traslladats a museus o centres d'interpretació, no seran alterats i podran mantindre els símbols d'exaltació sempre que en els llocs on s'exposen finalment vagen acompañats de panells explicatius o altres suports d'informació històrica del seu contingut i de la justificació de la seua preservació, amb la finalitat d'utilitzar-los al servei de la cultura de la convivència democràtica i la pau.

En aquests casos també ha d'evitar-se la mutilació de vestigis que, en conjunt, presenten una unitat amb interès artístic o documental, amb la finalitat de preservar la intel·ligibilitat del seu contingut.

6. Totes les actuacions hauran d'acompanyar-se del procés de documentació fotogràfica, inventari i catalogació de l'estat original del monument, així com dels elements retirats, que han de ser custodiats en dependències municipals, museu local o espai d'interpretació de la memòria històrica, per a la seua conservació, estudi i ànalisi per a la investigació històrica.

7. Els ajuntaments i les restants administracions públiques hauran de comunicar a l'Institut Valencià de la Memòria Democràtica, els Drets Humans i les Llibertats Pùbliques, o bé, si fa el cas, la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, tots els acords que s'adopten

res, o las entidades memorialistas puedan llevar a cabo en defensa de su derecho al honor y la dignidad.

3. Son personas obligadas a la retirada de los vestigios, si el elemento se encuentra en un edificio privado con proyección a un espacio visible de acceso o uso público, las personas propietarias, y, en el caso de edificios públicos o espacios públicos, las instituciones y organismos titulares o competentes.

4. El Ayuntamiento donde se ubique el vestigio, requerirá a las personas, entidades e instituciones obligadas, a fin de que en el plazo de tres meses se proceda a la retirada voluntaria de los elementos contrarios a la memoria democrática y a la dignidad de las víctimas, comunicándolo posteriormente al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática.

Del mismo modo y ante el mismo órgano, se procederá a comunicar la retirada efectiva de dichos elementos a los efectos de su baja en la relación de elementos contrarios a la memoria democrática y a la dignidad de las víctimas pendientes de retirar.

5. En el supuesto de la no retirada voluntaria de los elementos contrarios a la memoria democrática, el Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o, en su caso, la conselleria competente en materia de memoria democrática, acordará, en el plazo de un mes, la incoación de oficio del procedimiento al cual se refiere el arte. 39.7 a 10 de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre.

Artículo 57. Destino y custodia de vestigios

1. Los elementos contrarios a la memoria democrática de titularidad pública que hayan sido retirados tendrán que ser debidamente custodiados por los entes públicos propietarios de los mismos y trasladados al cementerio de la localidad donde se ubiquen, en los casos que tengan un carácter funerario, o a los museos o centros de interpretación que correspondan, por su interés como documentos o testimonios históricos.

2. Cuando se trate de elementos contrarios a la memoria democrática de titularidad privada que hayan sido retirados se reintegrarán a sus propietarios. El destino de estos elementos en ningún caso podrá ser un inmueble con proyección a un espacio visible de acceso o uso público, o un espacio de uso o acceso público.

3. Los elementos trasladados a cementerios lo serán con eliminación de los elementos de exaltación y serán señalizados si tienen carácter colectivo de forma que se otorgue al lugar una función didáctica y de enseñanza de la historia. De igual manera se podrá respetar el listado de las víctimas muertas, si hubiera, e incorporar el de las víctimas de la dictadura franquista, con los principales datos históricos sobre lo acontecido.

4. El proceso tendrá que realizarse respetando las sensibilidades religiosas y no religiosas de las personas muertas y de sus familiares, y evitando, en todo caso, la ofensa de las víctimas, así como facilitando el conocimiento de los hechos y circunstancias acontecidos durante la guerra y la dictadura franquista, a fin de construir una mejor convivencia democrática.

5. En el caso de los vestigios trasladados a museos o centros de interpretación, no serán alterados y podrán mantener los símbolos de exaltación siempre que en los lugares donde se expongan finalmente sean acompañados de paneles explicativos u otros apoyos de información histórica de su contenido y de la justificación de su preservación, con el fin de utilizarlos al servicio de la cultura de la convivencia democrática y la paz.

En estos casos también deberá evitarse la mutilación de vestigios que, en su conjunto, presentan una unidad con interés artístico o documental, con el fin de preservar la inteligibilidad de su contenido.

6. Todas las actuaciones tendrán que acompañarse del proceso de documentación fotográfica, inventario y catalogación del estado original del monumento, así como de los elementos retirados que deberán ser custodiados en dependencias municipales, museo local o espacio de interpretación de la memoria histórica, para su conservación, estudio y análisis para la investigación histórica.

7. Los ayuntamientos y las restantes administraciones públicas tendrán que comunicar al Instituto Valenciano de la Memoria Democrática, los Derechos Humanos y las Libertades Pùbliques, o en su caso, a la conselleria competente en materia de memoria democrática, todos los

en relació amb els vestigis de la guerra i de la dictadura, així com els referits a la seu retirada i trasllat.

La revocació de les distincions, nomenaments, títols honorífics i altres formes d'exaltació de persones vinculades a la defensa del règim franquista, serà també comunicada i feta pública per les diferents administracions així com remeses al Govern d'Espanya.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera. Creació de la Comissió de la veritat, la justícia i la reparació de la Comunitat Valenciana

1. En compliment de la disposició addicional sisena de la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana, es crea la Comissió de la veritat, la justícia i la reparació de la Comunitat Valenciana, a fi de restablir la veritat històrica, jurídica i institucional sobre els fets i esdeveniments ocorreguts durant la guerra i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978, al territori de la Comunitat Valenciana.

2. Una ordre de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica en regularà el règim de funcionament, estructura i composició.

3. La Comissió de la veritat, la justícia i la reparació de la Comunitat Valenciana serà convocada per la persona titular de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica, en el termini de tres mesos des de l'entrada en vigor d'aquest decret.

4. El Consell sol·licitarà al govern la creació d'una comissió de la veritat d'àmbit estatal a la qual es farà arribar l'informe final de la Comissió de la veritat, la justícia i la reparació de la Comunitat Valenciana, sobre l'anàlisi de la realitat valenciana durant la guerra i la dictadura franquista fins a l'entrada en vigor de la Constitució de 1978.

Segona. Incidència pressupostària

El desenvolupament i l'execució d'aquest decret no podrà tindre cap incidència en la dotació dels capítols de despeses assignades a l'òrgan competent en matèria de memòria democràtica; en un altre cas, hauran de ser ateses amb els mitjans personals i materials d'aquest mateix departament del Consell.

Tercera. Protecció de dades

1. El tractament de dades personals que es realitze en compliment d'aquesta norma, s'ajustarà al que es disposa en el règim jurídic europeu i estatal en matèria de protecció de dades de caràcter personal.

2. Les dades personals que els individus proporcionen a l'administració en l'exercici dels drets garantits en aquesta norma, seran utilitzades amb les finalitats i els límits previstos.

3. Amb la finalitat de garantir un nivell adequat de protecció dels drets i llibertats de les persones interessades, el departament competent en memòria democràtica haurà de determinar les mesures de seguretat, tècniques i organitzatives apropiades en funció dels riscos que suposa el tractament de dades personals, havent de realitzar, quan siga escaient conforme al règim jurídic en matèria de protecció de dades, l'oportuna avaluació d'impacte.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única. Normativa derogada

Queda derogada la Resolució de 16 d'octubre de 2018, de la consellera de Justícia, Administració Pública, Reformes Democràtiques i Llibertats Pùbliques, per la qual es crea un sistema de banca de dades i s'adopten altres mesures, d'acord amb el que s'estableix en la Llei 14/2017, de 10 de novembre, de la Generalitat, de memòria democràtica i per a la convivència de la Comunitat Valenciana.

acuerdos que se adopten en relación con los vestigios de la guerra y de la dictadura, así como los referidos a su retirada y traslado.

La revocación de las distinciones, nombramientos, títulos honoríficos y otras formas de exaltación de personas vinculadas a la defensa del régimen franquista, será también comunicada y hecha pública por las diferentes administraciones así como remitida al Gobierno de España.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera. Creación de la Comisión de la verdad, la justicia y la reparación de la Comunitat Valenciana

1. En cumplimiento de la disposición adicional sexta de la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, de la Generalista, de Memoria Democrática y para la convivencia de la Comunitat Valenciana, se crea la Comisión de la verdad, la justicia y la reparación de la Comunitat Valenciana, a fin de restablecer la verdad histórica, jurídica e institucional sobre los hechos y acontecimientos acaecidos durante la guerra y la dictadura franquista hasta la entrada en vigor de la Constitución de 1978, en el territorio de la Comunitat Valenciana.

2. Mediante orden de la conselleria competente en materia de memoria democrática se regulará su régimen de funcionamiento, estructura y composición.

3. La Comisión de la verdad, la justicia y la reparación de la Comunitat Valenciana será convocada por la persona titular de la conselleria competente en materia de memoria democrática en el plazo de tres meses desde la entrada en vigor de este decreto.

4. Por el Consell se solicitará al gobierno la creación de una Comisión de la verdad de ámbito estatal y se remitirá el informe final de la Comisión de la verdad, la justicia y la reparación de la Comunitat Valenciana, sobre el análisis de la realidad valenciana durante la guerra y la dictadura franquista hasta la entrada en vigor de la Constitución de 1978.

Segunda. Incidencia presupuestaria

El desarrollo y la ejecución de este decreto no podrá tener ninguna incidencia en la dotación de los capítulos de gastos asignados al órgano competente en materia de memoria democrática; en otro caso, tendrán que ser atendidos con los medios personales y materiales de ese mismo departamento del Consell.

Tercera. Protección de datos

1. El tratamiento de datos personales que se realice en cumplimiento de esta norma se ajustará a lo dispuesto en el régimen jurídico europeo y estatal en materia de protección de datos de carácter personal.

2. Los datos personales que las personas proporcionen a la administración en el ejercicio de los derechos garantizados en esta norma serán utilizados con las finalidades y los límites previstos.

3. Con el fin de garantizar un nivel adecuado de protección de los derechos y libertades de las personas interesadas, el departamento competente en memoria democrática deberá determinar las medidas de seguridad, técnicas y organizativas apropiadas en función de los riesgos que supone el tratamiento de datos personales debiendo realizar, cuando proceda conforme al régimen jurídico en materia de protección de datos, la oportuna evaluación de impacto.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única. Normativa derogada

Queda derogada la Resolución de 16 de octubre de 2018, de la consellera de Justicia, Administración Pública, Reformas Democráticas y Libertades Pùbliques, por la cual se crea un sistema de bancos de datos y se adoptan otras medidas, de acuerdo con lo establecido en la Ley 14/2017, de 10 de noviembre, de la Generalitat, de memoria democrática y para la convivencia de la Comunitat Valenciana.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Habilitació normativa

Es faculta la persona titular de la conselleria competent en matèria de memòria democràtica per a dictar quantes disposicions siguen necessàries amb la finalitat de garantir el desenvolupament l'aplicació del present decret.

Segona. Entrada en vigor

Aquest decret entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 13 de gener de 2023

El president de la Generalitat,
XIMO PUIG FERRER

La consellera de Participació, Transparència,
Cooperació i Qualitat Democràtica,
ROSA PÉREZ GARIJO

DISPOSICIONES FINALES

Primera. Habilitación normativa

Se faculta a la persona titular de la conselleria competente en materia de memoria democrática para dictar cuántas disposiciones sean necesarias con el fin de garantizar el desarrollo la aplicación del presente decreto.

Segunda. Entrada en vigor

Este decreto entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 13 de enero de 2023

El presidente de la Generalitat,
XIMO PUIG FERRER

La consellera de Participación, Transparencia,
Cooperación y Calidad Democrática,
ROSA PÉREZ GARIJO